

İSTANBUL TAKAS VE SAKLAMA BANKASI A.Ş.'NİN MERKEZİ KARŞI TARAF HİZMETİ SUNDUĞU PİYASALARA İLİŞKİN TAKAS HİZMETLERİ YÖNERGESİ

Yönerge değişikliklerine ilişkin liste:

1. 30.12.2024 tarihli ve 2027 sayılı Genel Mektubumuzda ilk versiyon yayımlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1- (1) Bu Yönergenin amacı, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'nin, merkezi karşı taraf hizmeti sunduğu Piyasalarda vereceği takas hizmetine yönelik üyelik, takas, disiplin ve gelir ile saklama, hak kullandırım, transfer işlemleri, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. nezdinde faaliyet gösteren Ödünç Pay Piyasası'nın işleyisi ve diğer konulara ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2- (1) Bu Yönerge, İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketinin merkezi karşı taraf hizmeti sunduğu Piyasalarda vereceği takas hizmetlerine yönelik üyelik, takas, disiplin ve gelir ile saklama, hak kullandırım, transfer işlemleri, Takasbank Ödünç Pay Piyasası işlemleri ve diğer konulara ilişkin hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1) Bu Yönerge, 30/12/2012 tarihli ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 77, 78 ve 79 uncu maddeleri, 30/05/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmelik, 18/07/2013 tarihli ve 28711 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği, 14/08/2013 tarih ve 28735 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği, Kurul'un ödünç alma ve verme işlemlerini düzenleyen ilgili tebliği, Sermaye Piyasası Kurulu'nun ilgili diğer ikincil düzenlemeleri, 27/06/2013 tarih ve 28690 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'un 10 uncu maddesi, 28/06/2014 tarih ve 29044 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemlerinin Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik'e dayanılarak düzenlenmiştir."

Tanım ve kısaltmalar

MADDE 4- (1) Bu Yönerge'de geçen;

- a) **Açık Teklif Yöntemi:** Takasbank'ın bir işlemin eşleştiği anda Piyasa katılımcıları arasına girerek alıcıya karşı satıcı ve satıcıya karşı ise alıcı konumuna geçmesini,
- b) **Borçlanma Araçları:** İhraççıların ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde borçlu sıfatıyla düzenleyerek ihraç ettikleri tahvilleri, paya dönüştürülebilir tahvilleri, değiştirilebilir tahvilleri, bonoları, kıymetli maden bonolarını, kira sertifikaları (sukuk) ve niteliği itibari ile borçlanma aracı olduğu Kurulca kabul edilen tüm sermaye piyasası araçlarını,
- c) **Borçlanma Araçları Piyasası:** Borsa İstanbul A.Ş. Borçlanma Araçları Piyasası'nı,
- ç) **Borsa/BİAŞ:** Borsa İstanbul Anonim Şirketi'ni,
- d) **Çoklu Pozisyon Hesabı:** Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan, üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlarının toplu olarak izlendiği ancak her hâlükârda MKT üyesinin kendisine ait pozisyonlarla müşterilerine ait pozisyonların ayrıştırıldığı hesapları,
- e) **DİBS:** T.C Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ihraç edilen devlet iç borçlanma senetlerini,

- f) **Değişim Teminatı:** İleri dönemlerdeki nakit akımlarının bugüne indirgenerek hesaplanan borç veya alacak tutarının TL cinsinden netleşmiş değerinin günlük değişimini,
- g) **Dönemsel Ödeme:** İlgili sözleşmede belirtilen sözleşme büyüklüğü, sabit faiz, değişken faiz ve gün sayısı kullanılarak hesaplanan karşılıklı ödeme tutarlarını,
- ğ) **EFT:** Elektronik Fon Transfer Sistemini,
- h) **EMKT:** Elektronik Menkul Kıymet Transfer Sistemini,
- i) **Genel Müdür:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürü'nü,
- j) **Genel Yönetmelik:** 30/05/2013 tarihli ve 28662 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Merkezi Takas Kuruluşlarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Genel Yönetmeliği,
- k) **İhraççı:** Sermaye piyasası araçlarını ihraç eden, ihraç etmek için Kurula başvuruda bulunan veya sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişileri,
- l) **İşlemci Kuruluş:** Piyasada işlem yapma yetkisi bulunan ancak söz konusu işlemlere ilişkin yükümlülüklerin tasfiyesini bir genel MKT üyesi aracılığı ile gerçekleştiren kuruluşu,
- m) **Kanun:** 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nu,
- n) **Kıymetli Maden:** Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da tanımlanan ve standartları belirlenen kıymetli madenleri,
- o) **Kolektif Yatırım Kuruluşları:** Yatırım fonları, bireysel emeklilik fonları ve yatırım ortaklıklarını,
- ö) **Kurul:** Sermaye Piyasası Kurulu'nu,
- p) **Menkul Kıymet:** Piyasada işlem gören ve 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nda menkul kıymet olarak tanımlanmış her türlü sermaye piyasası aracını,
- r) **Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği:** 14/08/2013 tarihli ve 28735 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'ni,
- s) **Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Verilen Piyasalar:** Borsa İstanbul Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası, Borsa İstanbul Pay Piyasası, Borsa İstanbul A.Ş. SWAP Piyasası, Takasbank Ödünç Pay Piyasası, Tezgah Üstü Türev Araçlar Piyasası ve Kurul'un izin verdiği pazar veya sermaye piyasası araçlarıyla sınırlı olmak üzere Borsa İstanbul Borçlanma Araçları Piyasası'nı,
- ş) **Merkezi Takas Yönetmeliği:** 18/07/2013 tarihli ve 28711 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği'ni,
- t) **MKK:** Merkezi Kayıt Kuruluşu Anonim Şirketi'ni,
- u) **MKT:** Merkezi karşı taraf'ı,
- ü) **MTK:** Merkezi takas kuruluşu'nu,
- v) **Müşteri:** Sermaye piyasası mevzuatı uyarınca Piyasada işlem gerçekleştiren üyelerin gerçek ve tüzel kişi müşterileri ile yatırım fonlarını,
- y) **Opsiyon Sözleşmesi:** Belirli bir vade ya da vadeye kadar, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikteki ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ya da döviz alma veya satma hakkı sağlayan sözleşmeleri,
- z) **OTC (Over The Counter):** Tezgah Üstü Türev Araç Piyasası'nı,
- aa) **Ödünce Konu Kıymet:** Sermaye Piyasası Kurulu ve Borsa tarafından kredili işlem ve açığa satışı konu edilebilecekleri belirlenenler arasından Takasbank tarafından seçilen, ÖPP'de işlem görecektir pay ve borsa yatırım fonu katılma belgelerini,
- bb) **ÖPP İşlem Komisyonu:** ÖPP'de gerçekleşen işlemler nedeniyle, işlemin vade sonunda ödünç veren üyeye ödenmesi, ödünç alan üyeden ise tahsil edilmesi gereken ve Prosedürde belirlenen usul çerçevesinde hesaplanan tutarı,
- cc) **Ödünç Pay Piyasası (ÖPP):** Takasbank tarafından belirlenen tür, miktar ve dönemlerde teminat göstererek ödünce konu kıymet ödünç almak veya vermek isteyen Aracı Kurum, Banka ve Sermaye Piyasası mevzuatı uyarınca bu piyasada işlem yapabilecek kuruluşlar ile bunların müşterilerinin talep ve tekliflerinin karşılaşmasını sağlayan, Takasbank tarafından kurulan ve işletilen piyasayı,
- çç) **Piyasa:** MKT hizmeti verilen piyasaları,
- dd) **Para Piyasası:** Borsa İstanbul A.Ş. Para Piyasası'nı,
- ee) **Pay:** Ortaklığın sermayesini temsil eden ve sahibine ortaklık hakkı veren menkul kıymeti,

- ff) **Pay Piyasası:** Borsa İstanbul A.Ş. Pay Piyasası'nı,
- hh) **Pozisyon:** VİOP ve OTC dışındaki Piyasalar'da gerçekleşen işlemlerle ilgili olarak ortaya çıkan takas borç ve alacaklarını, VİOP ve OTC'de ise gerçekleşen işlemler sonucu ortaya çıkan ve dayanak varlık miktarı üzerinden hesaplanacak borç ve alacak tutarlarına baz oluşturan sistemselsel kaydı,
- ii) **Prosedür:** Yönerge'de belirlenen kural ve esaslar çerçevesinde işleyiş ve uygulamalara ilişkin usulleri içeren ve Genel Müdür tarafından onaylanan Piyasa bazında uygulama esaslarını,
- jj) **Sermaye piyasası araçları:** Menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarını,
- kk) **Sistem:** İlgili Piyasalar'da gerçekleştirilen işlemlerin takası ve risk, teminat ve temerrüt yönetimi amacıyla oluşturulan Takasbank sistemini,,
- ll) **Swap Piyasası:** Borsa İstanbul A.Ş. SWAP Piyasası'nı,
- mm) **Sözleşme Değeri:** Tezgah üstü türev araç işlemlerinin ileri dönemlerdeki nakit akımlarının bugüne indirgenerek hesaplanan borç veya alacak tutarını,
- nn) **Sözleşme değerine ilişkin finansman maliyeti:** Değişim teminatı ödeyen tarafa, Takasbank tarafından belirlenen faiz oranı üzerinden hesaplanarak ilgili değişim teminatını alan tarafca ödenmesi gereken tutarı,
- oo) **Sözleşme yenileme yöntemi:** MKT hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında gerçekleşen işlemlerde piyasa prosedürlerinde belirlenen esaslar çerçevesinde ve her hâlükârda takas tamamlanmadan önce, taraflar arasında yapılmış sözleşmenin iptal edilerek Takasbank'ın taraflarla ayrı ayrı sözleşme yapmasını,
- pp) **Takas:** 6493 sayılı Ödeme Ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri Ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ile Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği ve Merkezi Takas Yönetmeliği'nde yer alan takas tanımını,
- rr) **Takasbank:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası Anonim Şirketi'ni,
- ss) **Takas İçin Alınan Teminat:** MKT hizmeti verilmeyen menkul kıymetlerde, bir temerrütün vukuu bulması ile bu temerrütün çözülmesine kadar geçen sürede, temerrüde konu menkul kıymetin fiyat değişim riskinden etkilenilmemesi amacıyla üyelerden tahsil edilen tutarı,
- tt) **TCMB:** Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi'ni,
- uu) **Tekil Pozisyon Hesabı:** Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan hesapların alt hesabı olarak üyelerin tek bir müşterisine veya üyelerin kendi portföylerine ait pozisyonların izlendiği hesapları,
- vv) **Teminat Hesapları:** Takasbank nezdinde MKT üyeleri adına açılan, üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlar nedeniyle bulundurmaları gereken teminatların izlendiği hesapları,
- yy) **Temsilci:** Aracı Kurumlar, Bankalar ve dayanak maddesinde belirtilen Sermaye Piyasası mevzuatları uyarınca kabul edilebilecek kuruluşların ÖPP'de işlem yapmak üzere yetkilendirdikleri kişileri,
- zz) **Türev Araçlar:** Piyasada işlem gören vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile diğer türev araçları,
- aaa) **Üye:** Takasbank tarafından merkezi karşı taraf olarak verilen takas hizmetlerine taraf olmalarına, Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin 6 ncı maddesi çerçevesinde izin verilen kuruluşlar ile Ödünç Pay Piyasası'nda işlem yapabilecek kuruluşları,
- bbb) **Vadeli İşlem Sözleşmesi:** Belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikteki malı, kıymetli madeni, ekonomik ve finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını ya da dövizini alma ya da satma yükümlüğü veren sözleşmeleri,
- ccc) **Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası (VİOP):** Borsa İstanbul A.Ş. Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasası'nı,
- ddd) **Yatırım Kuruluşu:** Kurul'dan yatırım hizmet ve faaliyetlerinde bulunmak üzere izin almış aracı kurumlar ile yatırım hizmeti ve faaliyetinde bulunmak üzere kuruluş ve faaliyet esasları Kurulca belirlenen diğer sermaye piyasası kurumlarını ve bankaları,

eee) **Yönerge:** İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Sunduğu Piyasalara İlişkin Takas Hizmetleri Yönergesi'ni,

fff) **Yönetim Kurulu:** Takasbank Yönetim Kurulu'nu ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM Üyeliğe İlişkin Esaslar

Üyelik

MADDE 5- (1) Bu Yönerge'nin 8 inci maddesinde belirlenen şartları sağlayan yatırım kuruluşları Yönetim Kurulu tarafından yetkilendirilmeleri koşuluyla piyasa veya sermaye piyasası aracı bazında Takasbank tarafından verilecek MKT uygulamasına ve ÖPP'ye üye olabilirler.

(2) TCMB, herhangi bir başvuru ve değerlendirmeye gerek olmaksızın, Sistemde Takasbank tarafından verilecek MKT uygulamasının talebi halinde doğal üyesidir.

Üyelik türleri

MADDE 6- (1) Üyeler, doğrudan MKT üyesi ve genel MKT üyesi olmak üzere ikiye ayrılır. Piyasa bazında üyelik türleri Piyasa Prosedürlerinde belirlenir.

(2) Doğrudan MKT üyeleri, sadece kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerini gerçekleştirmeye yetkilidir.

(3) Genel MKT üyeleri, kendilerinin ve/veya müşterilerinin takas işlemlerinin yanı sıra işlemci kuruluşların takas işlemlerini de gerçekleştirmeye yetkilidirler.

(4) Genel ve doğrudan MKT üyeliği ayrımı, üyenin öz sermaye tutarı, iç sistemlerinin ve teknik altyapısının yeterliliği ile Takasbank tarafından gerçekleştirilen içsel derecelendirme, mali tahlil ve istihbarat çalışmaları dikkate alınarak yapılır.

(5) Genel MKT üyeliği için başvuru zamanı ve kuralları Piyasa Prosedürlerinde belirlenir.

Üyelik türleri arasında geçiş

MADDE 7- (1) Genel ve doğrudan MKT üyelerinin üyelik durumları Takasbank tarafından belirlenmiş olan şartlara uyumları gözetilerek değiştirilebilir. Bu kapsamda, bir doğrudan MKT üyesi sonradan genel MKT üyesi olarak kabul edilebileceği gibi, bir genel MKT üyesi de doğrudan MKT üyesi olarak kabul edilebilir.

(2) Genel MKT üyeleri doğrudan MKT üyesi olmak için başvurabilir. Genel MKT üyelerinin bu yöndeki başvuruları eğer varsa takas işlemlerini gerçekleştirdiği işlemci kuruluşlara ilişkin tüm hak yükümlülük ve hesapların devir veya tasfiyesi kaydıyla Takasbank tarafından kabul edilebilir.

(3) Genel MKT üyeliği kriterlerini taşıyan doğrudan MKT üyelerinin genel MKT üyeliği başvuruları Takasbank tarafından 2 ay içerisinde karara bağlanır.

(4) Genel MKT üyeliği şartlarını kaybeden üyeler, şartların kaybedildiğinin Takasbank tarafından kendilerine bildirildiği tarihten itibaren, Yönetim Kurulu tarafından belirlenen süre içerisinde, ilgili kriterleri tekrar sağlayamamaları halinde, Yönerge'nin 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan şartları taşımaları kaydıyla doğrudan MKT üyesi olarak yetkilendirilebilirler. Bu takdirde, varsa takas işlemlerini gerçekleştirdikleri işlemci kuruluşlara ilişkin tüm hak, yükümlülük ve hesapların bir başka genel merkezi karşı taraf üyesine devri veya tasfiyesinin tamamlanması zorunludur. Bu zorunluluğun yerine getirilmemesi durumunda bu Yönergenin 13 üncü maddesi uygulanır.

(5) Üyelik türleri arasında geçiş durumunda, geçişe ilişkin Yönetim Kurulu kararının alınmasını takip eden işgünü içerisinde Kurul'a ve Borsa'ya bildirimde bulunulur ve keyfiyet Takasbank internet sitesinde ilan edilir.

Üyelik şartları

MADDE 8- (1) Üyelik şartlarının sağlandığının tespiti ve değerlendirmesi Takasbank'a ait olup, üyelik için asgari olarak aşağıdaki koşulların sağlanmış olması gerekir:

- Merkezi takas ve merkezi karşı taraf yönetmeliklerinde yer alan üyelik şartlarının sağlanmış olması,
- Piyasa'da mevzuata aykırılıklar sebebiyle işlem yapma yetkisinin kaldırılmamış olması,

- c) Borsa’da Borsa mevzuatı çerçevesinde Piyasa’ya üye olunması,
 - ç) Ödünç Pay Piyasası özelinde; ilgili mevzuat uyarınca ödünç işlemi yapmaya imkân veren sermaye piyasası faaliyeti izni alınmış olması,
 - d) Takasbank tarafından talep edilecek diğer bilgi ve belgelerin sunulmuş olması,
 - e) İçeriği Takasbank tarafından belirlenen MKT hizmetine ilişkin sözleşme ve/veya taahhütnamelerin imzalanarak Takasbank’a ibraz edilmiş olması,
 - f) Mali bünyesinin Takasbank’a karşı taahhütlerini yerine getirebilecek düzeyde olması,
 - g) Üyelerin Yönetim Kurullarınca; bilgi işlem, risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim sistemleri ile ilgili Takasbank tarafından belirlenen örneğe uygun beyannameyi onaylayarak ibraz etmiş olmaları,
 - ğ) Aracı Kurumların Doğrudan MKT üyesi olabilmesi için;
 - i.İlgili mevzuat uyarınca sınırlı veya genel saklama hizmetine ilişkin yetkisinin bulunması,
 - ii.Asgari 100.000.000 TL özsermayeye sahip olması,
 - iii.Takasbank tarafından yapılan içsel derecelendirme sonucunda asgari D notuna sahip olması,
 - h) Bankaların Doğrudan MKT üyesi olabilmesi için;
 - i.İlgili mevzuat uyarınca sınırlı veya genel saklama hizmetine ilişkin yetkisinin bulunması,
 - ii.Asgari 200.000.000 TL özsermayeye sahip olması,
 - iii.Takasbank tarafından yapılan içsel derecelendirme sonucunda asgari D notuna sahip olması,
 - ı) Aracı Kurumların Genel MKT üyesi olabilmesi için;
 - i.Yapılan işlemlerden kaynaklanan pozisyonları ve teminatları saklamasına imkân veren genel saklama hizmetine ilişkin faaliyet izninin alınmış olması,
 - ii.Asgari 400.000.000 TL tutarında özsermayeye sahip olması,
 - iii.Takasbank tarafından yapılan içsel derecelendirme sonucunda asgari B notuna sahip olması.
 - i) Bankaların Genel MKT üyesi olabilmesi için;
 - i.Yapılan işlemlerden kaynaklanan pozisyonları ve teminatları saklamasına imkân veren genel saklama hizmetine ilişkin faaliyet izninin alınmış olması,
 - ii.Asgari 1.000.000.000 TL tutarında özsermayeye sahip olması,
 - iii.Takasbank tarafından yapılan içsel derecelendirme sonucunda asgari B notuna sahip olması.
- (2) Takasbank tarafından yapılan içsel derecelendirme çalışması kapsamında firmanın notunun belirlenmesinde ilgili firmanın mali tabloları, faaliyet raporu, firma tanıtıcı bilgiler formu, firma ana bilgiler formu, piyasalardaki işlem hacimleri, TL saklama bakiyeleri, temerrüt ve istihbarat bilgileri, varsa derecelendirme kuruluşlarından alınan notlar, piyasa istihbarat bilgileri ile yazılı ve görsel medyada çıkan haberler kullanılır. Takasbank kullandığı içsel derecelendirme metodolojisinde dikkate aldığı parametreler ile bu parametrelerin derecelendirme notlarına etkisini internet sitesinde duyurur.
- (3) Takasbank teknik altyapı, bilgi işlem, risk yönetimi, iç kontrol ve iç denetim sistemlerinde arayacağı asgari kriterleri belirlemeye, aranan kriterleri karşılayamayan kuruluşlara uyum için süre vermeye, taahhüt almaya ve kriterlerin sağlanıp sağlanmadığını denetlemeye yetkilidir.
- (4) Yönetim kurulu, asgari özkaynak tutarlarını ilgili sermaye piyasası ve bankacılık düzenlemeleri ile piyasa şartlarını dikkate alarak artırmaya veya eski düzeyine kadar indirmeye yetkilidir.

Üyelik başvurusu ve kabulü

MADDE 9- (1) Üyelik için başvuracak kuruluşların bu Yönerge’de üyelik için aranan şartların yerine getirildiğini tevsik eden bilgi ve belgeleri, Merkezi Takas Yönetmeliği’nin 10 uncu maddesinde ve Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği’nin 7 nci maddesinde belirtilen bilgi ve belgeleri ve Takasbank tarafından ilgili mevzuat çerçevesinde talep edilecek diğer belgeleri Takasbank’a göndermeleri gerekmektedir.

- (2) Üyelik başvurularının Takasbank tarafından değerlendirmeye alınması için, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan bilgi ve belgelerin tamamlanmış olması gerekir. Takasbank yapılan başvuruları bu Yönerge’nin 8 inci maddesinde aranan şartların yerine getirilip getirilmediği açısından değerlendirir. Başvuruya ilişkin Takasbank tarafından alınan karar ilgiliye yazılı olarak 2 ay içerisinde bildirilir.

- (3) Üyelik başvurusu kabul edilen kurumun Takasbank nezdinde faaliyetlerine başlayabilmesi için üyelik başvurusunun uygun görüldüğünün tebliğinden itibaren 1 ay içerisinde;
- Üyelik giriş ücretini yatırması,
 - Üyelik teminatını yatırması,
 - Garanti Fonu katkı payını yatırması,
 - Takasbank sistemi üzerinde Üye adına işlem yapacak olan personeli yetkilendirmesi
- gerekir. Aksi takdirde ilgili kuruma verilen üyelik izni iptal edilir. Söz konusu yükümlülüklerin yerine getirildiği tarih, kurumun Piyasa'da sunulan merkezi karşı taraf hizmetine üye olduğu tarih olarak kabul edilir ve üye bu tarihten itibaren işlem yapmaya hak kazanır.
- VIOP'ta, bu fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yer alan koşulları yerine getirmeyen Üye, müşteri hesap açma işlemi yapamaz.
- (4) ÖPP'de üye olan kurumların bu maddenin 3 ncü fıkrasındaki yükümlülüklerden yalnızca (c) ve (ç) bendinde yer alan yükümlülükleri yerine getirmesi gerekmektedir.
- (5) BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasası için üyelik teminatı yatırmış kurumlar BİAŞ Para Piyasası'nda ve BİAŞ Swap Piyasası'nda üyelik teminatından muaftır. Borçlanma Araçları Piyasası'nda üye olmayan ve üyelik teminatı yatırmamış kurumlar ise iş bu Yönerge'de yer alan üyelik teminatı esasları çerçevesinde teminat yatırmakla yükümlüdür.
- (6) BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasasına üye olan kurumların, BİAŞ Para Piyasası üyeliği için yalnızca, 8 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan beyanname yükümlülüğü yerine getirmesi gerekir.

Üyelerin genel yükümlülükleri

MADDE 10- (1) Üyelerin aşağıda sayılan hususlara uyması zorunludur:

- Bu Yönerge ve ilgili diğer mevzuatla piyasa takas işlemleri ve merkezi karşı taraf hizmetine ilişkin olarak belirlenen tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,
- Müşterilerine ve diğer üyelere karşı iyi niyet ve dürüstlük ilkelerine uygun davranmak,
- MKT üyesi olabilmek için gerekli iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim mekanizmalarının sürekliliğini sağlamak amacıyla gerekli tüm önlemleri almak,
- Ayrıştırılmış tekil hesap açılması durumunda, Takasbank nezdinde üye hesapları ile bunlara bağlı alt hesapların taşınmasının gerektiği hallerde devralacak bir genel MKT üyesinin önceden belirlenmiş olması halinde müşterileri ile imzaladığı çerçeve sözleşmelerde söz konusu hususa ilişkin bilgilere yer vermek,
- Ayrıştırılmış tekil hesap açılması durumunda, teminatların izlendiği hesapların yapısı ve Takasbank tarafından sağlanan ayrıştırmanın kapsamı, Takasbank nezdinde açılan teminat hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin üyeye ait olduğu ve Takasbank tarafından bu yetkinin sadece bulunması gereken teminatla sınırlı olarak kısıtlandığı hususlarında müşterilerinin tam ve doğru olarak bilgilendirilmesini temin etmek,
- Çoklu müşteri pozisyon hesaplarında diğer müşterilerin pozisyonlarının da izlendiği, bu hesaplarla ilişkilendirilen teminatların çoklu hesaptan kaynaklanan toplam risk için kullanılacağı ve bu hesaplarla ilişkilendirilen teminatların Takasbank tarafından üyeye ait olduğunun kabul edildiği hususunda müşterilerini bilgilendirmek,
- Portföy hesapları için yatırılacak teminatları tamamen kendilerine ait varlıklardan karşılamak,
- Çoklu müşteri pozisyon hesapları için yatırılacak teminatları kendilerine ait veya Kanun'a uygun olarak üzerinde tasarruf yetkisi kazandığı teminatlarla karşılamak,
- Çoklu müşteri pozisyon hesapları için yatırılan teminatlar müşterilerden veya diğer kişi ve kurumlardan mülkiyet devri sözleşmeleriyle sağlanmışsa, mülkiyet devir sözleşmelerinin muhafazasını, teminatların sağlandığı müşteri, kişi ve kurumlar ile çoklu müşteri pozisyon hesaplarına yatırılan teminatların eşleştirilmesini temin edecek etkin bir kayıt ve takip sistemi kurmak,
- Teminatların izlendiği hesapların yapısı ve Takasbank tarafından sağlanan ayrıştırmanın kapsamı, Takasbank nezdinde açılan teminat hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin Üyeye ait olduğu ve Takasbank tarafından bu yetkinin sadece bulunması gereken teminatla sınırlı olarak kısıtlandığı hususlarında müşterilerinin tam ve doğru olarak bilgilendirilmesini temin etmek,

- k) Müşteri varlık ve teminatlarının izlenmesine ve saklanmasına ilişkin Kanun ve diğer ilgili düzenlemelerde yer alan tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,
 - l) Takasbank tarafından talep edilen aidat, ücret, komisyon ve diğer yükümlülükleri süresi içinde yerine getirmek,
 - m) Takasbank'ın yapacağı sistem değişikliklerine belirlenen süreler içerisinde uyum sağlamak ve testlere iştirak etmek,
 - n) Takasbank nezdindeki tekil veya çoklu pozisyon hesapları ile kendi nezdindeki portföy/müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin kayıtlar arasında sürekli mutabakatı tesis etmek,
 - o) Portföyüne ve müşterilerine ait teminatları ve garanti fonu katkı paylarını Takasbank nezdindeki ilgili teminat hesaplarına yatırmak,
 - p) Temsilcilerini, kullanıcılarını ve gerçek faydalanıcılara ilişkin değişiklikleri ve bunlarla ilgili diğer değişiklikleri Takasbank'a iletme,
 - r) Bu Yönerge kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak Takasbank ve Kurul tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank ile Kurul tarafından görevlendirilenlerce yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak,
 - s) Yasal olarak tutmakla yükümlü oldukları defter ve kayıtlara ek olarak, Takasbank tarafından kararlaştırılan diğer kayıtları tutmak, bilgi ve belgeleri usulüne göre düzenlemek; bunları periyodik olarak veya Takasbank'ın istediği zamanlarda Takasbank'a iletme ve söz konusu kayıt ve belgeleri 1 yıl boyunca saklamak,
 - t) Bu Yönerge kapsamındaki diğer yükümlülüklerini süresi içerisinde ve eksiksiz olarak yerine getirmek.
- (2) Herhangi bir üyenin, yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getiremeyeceğini öngörmesi halinde, durumu sebeplerini de içeren tüm tevsik edici bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Kurula ve ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmesi zorunludur. Söz konusu bildirim, Takasbank'ın bu Yönerge'de belirlenen tedbirleri almasına engel teşkil etmez.

Genel MKT Üyelerinin sorumluluğu

MADDE 11- (1) Bir işlemci kuruluşun takas işlemlerini gerçekleştiren genel MKT üyesi, ilgili işlemci kuruluşun kendisi üzerinden gerçekleştirdiği işlemlere ilişkin yükümlülüklerini Takasbank'a karşı kayıtsız şartsız yerine getirmekle sorumludur. Takası gerçekleştiren genel MKT üyesi ile takas işlemlerini gerçekleştirdiği işlemci kuruluş; işlemci kuruluşun kendisine ve müşterilerine ait ilgili genel MKT üyesi üzerinden gerçekleştirdiği işlemler nedeniyle Takasbank'a karşı oluşan yükümlülüklerden müşterek borçlu ve müteselsil kefil olarak sorumludurlar.

(2) Bir genel MKT üyesi; takas işlemlerini gerçekleştirdiği işlemci kuruluşların, bu Yönerge'nin 12 nci maddedeki yükümlülükleri yerine getirip getirmediğini takip etmekle, yükümlülüklerin yerine getirilmediğinin anlaşılması halinde gerekli tüm tedbirleri almakla ve tedbirlere rağmen yükümlülüklerin hala yerine getirilmediğinin tespiti halinde ise aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan hükümlere uygun hareket etmekle sorumludur.

(3) Genel MKT üyesinin bu maddenin ikinci fıkrasında ifade edilen sorumluluğu, ilgili işlemci kuruluşun Piyasa'da gerçekleştirdiği işlemlerden dolayı Takasbank'a karşı olan tüm hak, yükümlülük ve hesaplarının başka bir genel MKT üyesine devri veya tasfiyesinin gerçekleşmesi şartıyla kaldırılır.

İşlemci Kuruluşların sorumluluğu

MADDE 12- (1) İşlemci kuruluşların pozisyon ve teminatları genel MKT üyelerine bağlı münhasıran açılmış alt hesaplarda izlenir.

(2) İşlemci kuruluşlar aşağıdaki hususların temini ile yükümlüdür:

- a) Pozisyon ve teminatların, gerek kendisi gerekse genel MKT üyesi nezdinde izlenmesi ve teminatlandırma yöntemleri ile ilgili olarak bu Yönerge'de ve bu Yönergeye dayanılarak çıkartılacak olan ilgili Piyasa Prosedür'lerinde yer alan düzenlemelere uymak,
- b) Müşteri varlık ve teminatlarının izlenmesine ve saklanmasına ilişkin Kanun ve diğer ilgili düzenlemelerde yer alan tüm ilke ve kurallara uygun hareket etmek,
- c) Bağlı olduğu genel MKT üyesi nezdindeki kendi müşterilerine ait hesaplar ile kendi nezdindeki müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin kayıtlar arasında sürekli mutabakatı tesis etmek,

- ç) Kendi müşterilerine ait genel MKT üyesi veya Takasbank nezdinde açılan teminat hesapları üzerindeki tasarruf yetkisinin ilgili genel MKT üyesine ait olduğu ve Takasbank tarafından bu yetkinin sadece kendi nezdindeki hesaplar ile ilgili olarak ve bulunması gereken teminatla sınırlı olarak kısıtlandığı hususlarında müşterilerinin tam ve doğru olarak bilgilendirilmesini temin etmek,
- d) Bu Yönerge kapsamındaki iş ve işlemleri ile ilgili olarak ilgili genel MKT üyesi, Takasbank ve Kurul tarafından gerekli görülen hususlarda talep edilecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek ve Takasbank ile Kurul tarafından görevlendirilenlerce yapılacak incelemelerde her türlü desteği sağlamak.
- (3) İlgili genel MKT üyesi tarafından, herhangi bir işlemci kuruluşun bu maddenin ikinci fıkrasında sayılan yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmediğinin tespiti halinde durum söz konusu yükümlülüklerin yerine getirilmediğini tevsik edici tüm bilgi ve belgelerle birlikte ivedilikle Takasbank'a iletilir ve söz konusu aykırılıkların giderilmesini teminen gerekli tüm tedbirler alınır.
- (4) İşlemci kuruluşların müşterilerinin korunmasını teminen, genel MKT üyesi tarafından alınan tüm tedbirlere rağmen ilgili işlemci kuruluşun yükümlülüklerini tam olarak yerine getirmediği hallerde işlemci kuruluşun müşterilerine ait pozisyon ve teminatlar, aralarındaki sözleşme çerçevesinde ilgili genel MKT üyesinin Takasbank'a ilettiği talep üzerine, talepte bulunan genel MKT üyesine devredilir. Devir Takasbank tarafından belirlenen pozisyon ve teminatların fiyatları dikkate alınarak yapılır. İşlemci kuruluş devredilen müşteri pozisyon ve teminatlarına ilişkin sahiplik bilgilerini, devralan Üyeye bildirir. Takasbank tarafından, ilgili genel MKT üyesinden alınan devir gerekçeleri ile devir işlemi hakkında 1 iş günü içinde Kurula ve ilgili kamu otoritesine bilgi verilir.
- (5) İşlemci kuruluşlara ilişkin ilgili oldukları diğer düzenlemelerde yer alan hükümler saklıdır.

Üye faaliyetlerinin kısıtlanması

MADDE 13- (1) Üyelerin bu Yönerge kapsamındaki faaliyetleri, aşağıdaki durumlarda Takasbank tarafından kısıtlanabilir.

- a) Merkezi Takas Yönetmeliği'nin 13 üncü veya Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin 14 üncü maddesi uyarınca, takas hizmeti verilen piyasa veya sermaye piyasası araçlarında faaliyetlerinin sınırlandırılması, durdurulması veya üyelikten çıkarılması,
- b) Yönerge, Prosedür ve üyelik sözleşmelerinde belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi,
- c) Üye ile ilgili; protesto, haciz, ihtiyati tedbir gibi olumsuzluklar tespit edilmesi, faaliyetlerinin geçici veya sürekli olarak durdurulması, ilgili faaliyet yetki belgesinin iptali, herhangi bir nedenle Piyasa'larda işlem gören sermaye piyasası araçları ile ilgili işlem yapmasının yasaklanması, haklarında tedrici tasfiye ya da iflas kararı verilmiş olması veya olumsuz istihbarat alınması,
- ç) Takasbank tarafından periyodik olarak yapılan; istihbarat, mali tahlil ve/veya derecelendirme çalışması sonucu üyenin kredi değerliliğinin olmadığı veya azaldığının tespit edilmesi.
- (2) Bu maddede yazılı durumlardan birinin ortaya çıkması halinde Takasbank, üyenin mevcut pozisyonlarının kısmen veya tamamen tasfiye edilmesini kararlaştırabilir. Takasbank tarafından bu doğrultuda karar verilmesi halinde Üyenin yükümlülükleri, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Sunduğu Piyasalara İlişkin Teminat, Risk ve Temerrüt Yönetimi Yönergesi'nin 22 nci maddesi çerçevesinde muaccel hale getirilebilir ve aynı madde çerçevesinde tasfiye edilebilir.
- (3) Üyeler, haklarında Kurul tarafından getirilen işlem yasağı ve benzeri kısıtlamalar olan kişilere ait hesaplarda işlem yapamazlar.
- (4) ÖPP'de; üyeler portföy veya müşterilerinin kıymet temerrüdünde olmaları halinde bahse konu hesaplar adına işlem yapamazlar. Teminat tamamlama çağrısı durumunda olmaları halinde Prosedür'de belirlenen esaslar çerçevesinde işlem yapıp yapmama durumları belirlenir.
- (5) Üyenin faaliyetlerinin bu maddede yer alan hususlar nedeniyle kısıtlanması halinde durum ivedilikle, Kurul'a, ilgili piyasa işletmecisine ve ilgili kamu otoritesine bildirilir.

Üyeliğin sona ermesi

MADDE 14- (1) MKT üyeliği,

- a) Bu Yönerge ve ilgili diğer düzenlemelerde belirlenen MKT üyeliği şartlarından herhangi birinin kaybedildiğinin Takasbank tarafından tespit edilmesi,

- b) Bu Yönerge veya ilgili diğer düzenlemelerde yer alan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi nedeniyle MKT sisteminin güvenli ve kesintisiz işlemlerini tehlikeye düşürecek önemli nitelikte risklerin ortaya çıktığının Takasbank tarafından tespit edilmesi,
- c) MKT Yönetmeliğinin 14 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükümleri çerçevesinde faaliyetleri kısıtlanan MKT üyelerinin aynı maddenin altıncı fıkrası ile kendilerine verilen azami altı aylık süre içinde ilgili yükümlülüklerini yerine getirmemiş olması,
- ç) MKT üyesinin kendisinin talep etmesi
- hallerinde Yönetim Kurulu kararı ile sona erdirilebilir.
- (2) Bu maddenin birinci fıkrasının (ç) bendi çerçevesinde MKT üyeliğini sona erdirmek isteyenler, durumu Takasbank'a yazılı olarak bildirir. Şu kadar ki, MKT üyeliğini sona erdirmek isteyen ilgili üyenin, Yönerge ve ilgili diğer düzenlemeler kapsamındaki tüm yükümlülüklerini yerine getirmiş olması şarttır. Bu hallerde Yönetim Kurulu, MKT üyeliğini sona erdirmeye izin verebilir. Üyelikten ayrılma talebinin yönerge ve ilgili diğer düzenlemeler kapsamındaki tüm yükümlülükler yerine getirilmeden yapılması halinde üyeye bu yükümlülüklerini tamamlaması için, talebi bildirdiği tarihten itibaren 30 günlük süre verilir. Verilen süre içerisinde yükümlülüklerini yerine getiren üye durumu yazılı olarak Takasbank'a bildirir, bildirim sonrası gerçekleşecek ilk Yönetim Kurulu toplantısında Üyenin ayrılma talebi ele alınır. 30 günlük süre içerisinde yükümlülüklerini tamamıyla yerine getirmeyen üyeler ancak tüm pozisyon ve yükümlülüklerini kapattıktan sonra üyelikten çıkmak için tekrar başvuruda bulunabilir.
- (3) Takasbank, bir MKT üyesinin üyeliğini sona erdirirken ilgili piyasa işletmecisinin görüşünü alır.
- (4) Takasbank, MKT üyeliği sona erdirilenlerin, takasını gerçekleştirdiği işlemci kuruluşlara ait işlemlerin düzenli ve kesintisiz bir şekilde yürütülmesini teminen, ilgili işlemci kuruluşlara ve onların müşterilerine ait pozisyonların başka bir genel MKT üyesine devri de dâhil olmak üzere gerekli tüm tedbirleri almaya yetkilidir.
- (5) MKT üyeliğinin sona erdirilmesi durumunda dâhi, üyeliğin sona erdirilmesine ilişkin Yönetim Kurulu kararı tarihine kadar yapılmış işlemlerle ilgili söz konusu kuruluşun Takasbank'a karşı bu Yönerge ve ilgili diğer düzenlemeler kapsamındaki yükümlülükleri devam eder.
- (6) MKT üyeliği sona erdirilen üye hakkında; Kurul, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşları ile ilgili piyasa yöneticisinin ivedilikle bilgilendirilmesi zorunludur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hesap İşlemleri

Hesapların açılması

- MADDE 15-** (1) Piyasa'da işlem yapmak isteyen bütün üyeler , takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan nakit hesaplarını Takasbank, menkul kıymet hesaplarını Takasbank ve MKK, kıymetli maden hesaplarını BİAŞ nezdinde ve işlemin niteliği gerektirdiği takdirde, Takasbank tarafından belirlenecek muhabir banka nezdinde açmak veya açtırmak zorundadırlar.
- (2) İşlem yapılacak hesapların Takasbank sisteminde tanımlanmış olması gerekir.
- (3) Takasbank sisteminde OTC ve VİOP hesaplarının oluşturulabilmesi için öncelikle bu hesap sahiplerine ilişkin kimlik bilgileri ve diğer bilgilerin MKK'da tanımlanması gereklidir. Açılan hesaplara ilişkin kimlik bilgilerinin MKK tarafından Takasbank'a iletilmesi sonrası ilgili hesaplar Takasbank nezdinde açılır.
- (4) İşlemci kuruluşların, adına işlem yapmak istedikleri müşterileri ve kendi portföyleri için genel MKT üyesi nezdinde hesap açılması zorunludur.

Hesap taşıma

- MADDE 16-** (1) Pozisyon ve teminatların taşınmasında Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin 26 ncı maddesindeki usul ve esaslar uygulanır.
- (2) Bir müşteriye ait Üye nezdindeki hesabın tüm açık pozisyonlarının ve teminatlarının bir başka Üye nezdindeki hesabına aktarılmasına "hesap taşıma" denir. Hesap taşıma işlemi, Takasbank tarafından tutulan kayıtlar üzerinden, ilgili teminat hesaplarıyla birlikte yapılır.
- (3) Takasbank hesap taşıma taleplerini, hesapların taşınacağı üyenin limit ve pozisyon sınırlamalarına uyumunu gözeterek yerine getirir.

- (4) Pozisyon, işlem ve bağlı saklama hesaplarında izlenen pozisyonlar ve bu pozisyonlarla ilişkili teminatlar, Takasbank'ın uygun görmesi halinde, devreden ve devralan MKT üyelerinin talimatıyla Takasbank tarafından MKT üyeleri arasında taşınabilir. Bu halde, yedinci fıkra kapsamında yapılacak taşıma işlemleri haricinde, devreden MKT üyesi, pozisyon ve teminatları devredilecek müşterilerinin yazılı onayını alması zorunludur.
- (5) Çoklu pozisyon hesaplarının taşınabilmesi için, hesaplarda pozisyonu bulunan tüm müşterilerin talimatı gereklidir. Taşınması için müşterilerce talimat verilen çoklu pozisyon hesapları ile ilişkili teminatlar üyenin talimatı ile taşınır.
- (6) Takasbank'ın hesap taşıma taleplerini takas işlemlerinin sıhhati ve takasın güvenliği açısından reddetme hakkı saklıdır.
- (7) Temerrüt veya diğer sebeplerle üyelik faaliyetleri kısıtlanan veya üyeliği sona erdirilen bir üyeye bağlı hesaplarda izlenen pozisyonlar ile bu pozisyonlarla ilişkili teminatların bir başka üyeye aktarılması durumunda ise, taşıma işlemleri;
- a) Devreden üye ile Takasbank arasında imzalanmış olan sözleşmede devralacak üyeye ilişkin önceden bir belirleme yapılmış olması halinde sözleşmede yer alan hükümler çerçevesinde,
- b) Devreden üye ile Takasbank arasında imzalanmış olan sözleşmede devralacak üyeye ilişkin önceden bir belirleme yapılmamış olmasına rağmen taşımanın gerçekleşeceği tarihe kadar devreden üyenin devralacak bir üye ile sözleşme yapması halinde bu sözleşmede yer alan hükümler çerçevesinde,
- c) Bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde yer alan hükümlere uygun olarak bir belirleme yapılmamış olması durumunda ise Takasbank tarafından devralacak bir üyenin bulunabilmesi halinde Takasbank tarafından gerçekleştirilir.
- (8) Hesap taşıma işlemlerinin yedinci fıkra kapsamında yapılması durumunda yapılması durumunda aktarılan hesaplarda yer alan teminatlar, faaliyetleri kısıtlanan veya üyeliği sona erdirilen üye nezdindeki kayıtlarla Takasbank kayıtları arasında mutabakat sağlanana kadar çekilemez. Haklarında adli ve idari mercilerce tasfiye süreci başlatılan üyelere bağlı hesaplardaki teminat ve pozisyonların taşınması veya müşterilerine ait kalan teminatlar Kanunla belirlenen yetkili mercilere Kurul düzenlemeleri de dikkate alınarak ödenir veya teslim edilir.
- (9) Üyenin Piyasa faaliyetlerinin kısıtlanması veya üyeliğinin sona erdirilmesi halinde, bağlı müşteri hesaplarından taşınabilecek ya da iade edilebilecek teminat tutarı, temerrüt sonrasında doğan değişim teminatı tutarlarının hesaplara yansıtılmasını takiben kalacak teminat miktarıyla sınırlıdır.
- (10) Pozisyon ve teminatları devralacak bir üyenin bulunamaması, bulunması için yeterli süre olmaması veya teminat açığı sebebiyle taşınamayan veya pozisyonların tasfiyesi sonrasında teminat açığı oluşan hesaplar Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin Beşinci Bölümündeki esaslar dâhilinde tasfiyeye tabi tutulabilir. Devralacak bir üye bulunamaması sebebiyle taşınamayan hesaplardaki pozisyonların tasfiyesi sonrasında kalabilecek teminat bakiyesi Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin 27 nci maddesi çerçevesinde iade olunur.
- (11) Temerrüt veya diğer sebeplerle, üyelik faaliyetleri kısıtlanan veya üyeliği sona erdirilen bir üyeye bağlı hesaplara ilişkin olarak; söz konusu hesapların Kurul izni çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek Pazar/platformlara ilişkin olması veya hesaplarda yer alan menkul kıymetlerin/ kıymetli madenlerin/sözleşmelerin Kurulca MKT hizmeti verilmemesine izin verilen menkul kıymetlerden/kıymetli madenlerden/sözleşmelerden olması halinde söz konusu Pazar/platform/menkul kıymetle ilgili pozisyonlarda Takasbank taşıma hizmeti vermeyebilir.
- (12) MKT Yönetmeliği'nin 14 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca MKT üyeliğinin üç ayı aşmamak üzere askıya alınması durumunda, ilgili üyeye bağlı hesaplardaki pozisyon ve teminatlar MKT Yönetmeliği'nin 26 ncı maddesi çerçevesinde taşınabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Takas Hizmeti Esasları

MKT hizmeti sunulan pazar ve platformlar

MADDE 17- (1) Piyasalar bünyesindeki pazar ve platformlarda yapılan bütün işlemlerin takası, Kurulca getirilen istisnalar hariç, Takasbank tarafından gerçekleştirilir. Konuya ilişkin Merkezi Takas Yönetmeliğinin 17 nci maddesi hükmü saklıdır.

- (2) Piyasa bünyesinde bulunan pazarlarda/platformlarda yabancı para cinsinden gerçekleştirilen işlemlerin takası Takasbank tarafından muhabir banka ve/veya Takasbank nezdindeki hesaplar kullanılarak sonuçlandırılır.
- (3) Takasbank Yönetim Kurulu, Kurul tarafından uygun görülmesi halinde, Borsanın talebi veya Borsa'nın görüşü alınmak suretiyle, Piyasa içinde yeni kurulacak veya halen mevcut pazar veya platformlarda veya yeni ihraç edilecek veya halen işlem gören bazı menkul kıymetlerde/kıymetli madenlerde sadece takas hizmeti verip MKT hizmeti vermeme veya MKT hizmetini sonlandırma kararı alabilir.
- (4) Kurulun uygun görüşü çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek pazar/platform ve/veya menkul kıymetlere/kıymetli madenlere/sözleşmelere ilişkin takas işlemleri; İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Takas Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde Takasbank tarafından, usul ve esasları Yönerge'deki kurallar dâhilinde gerçekleştirilir ve detayları Piyasa Prosedürlerinde belirlenir.
- (5) MKT hizmeti verilmeyen pazar/platform ve/veya menkul kıymetlere ve/veya kıymetli madenlere ve/veya sözleşmelere ilişkin işlemlerin takasının tamamlanması hususunda Takasbank'ın herhangi bir garantisi bulunmaz. Takas işlemlerinin süresi içinde tamamlanması borçlu üyelerin yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi koşuluna bağlıdır.
- (6) Üyelerden, Piyasalarda MKT hizmeti verilmeyen pazar/platform ve/veya kıymetli madenlere ve/veya sözleşmelere ve/veya menkul kıymetlere ilişkin takas işlemleri nedeniyle ortaya çıkabilecek temerrütlerde kullanılmak üzere tutarı Takasbank tarafından belirlenen yöntemler çerçevesinde hesaplanan teminat alınabilir. Takas için alınan teminatlar bir temerrüdün gerçekleşmesi ile bu temerrüdün çözülmesine kadar geçen sürede, temerrüde konu menkul kıymetin, dövizin ve kıymetli madenin fiyat değişim riskinden etkilenilmemesini teminen üyelerden tahsil edilir. Takasbank'ın MKT hizmeti verilmeyen pazar/platform ve/veya kıymetli madenlere ve/veya sözleşmelere ve/veya menkul kıymetlere ilişkin temerrütlerde sorumluluğu, takas için alınan teminatlarla sınırlıdır. Temerrüt yönetimine ilişkin usul ve esaslar Piyasa Prosedür'lerinde belirlenir.

Takasın kesinliği

MADDE 18- (1) Piyasalar'da gerçekleştirilen işlemlere ve OTC'de takasa kabul edilen işlemlere ilişkin olarak ortaya çıkan takas talimat ve işlemleri ile ödeme işlemleri üye faaliyetlerinin geçici ya da sürekli olarak durdurulması, idari ve adli merciler nezdinde tasfiye işlemlerine başlanması durumu da dâhil olmak üzere, geri alınamaz ve iptal edilemez.

- (2) Üye faaliyetinin durdurulduğu veya bu sonucu doğurabilecek her türlü kararın Takasbank'a tebliğ edildiği anda ivedilikle işlemlerin durdurulması için Piyasa İşletmecisi bilgilendirilir. OTC'de ise üyeden takasa yeni bir işlem kabul edilmez.
- (3) Piyasalarda gerçekleşerek takas sistemine aktarılan ve OTC'de takasa kabul edilen tüm sözleşmelerin takas talimat ve işlemleri bu Yönerge hükümleri çerçevesinde sonuçlandırılır.
- (4) Üyenin Takasbank nezdinde bulunan mevcut nakit ve menkul kıymet bakiyeleri ile tesis etmiş olduğu teminatlar, yükümlülüklerinin sona erdirilmesi için kullanılır.

Takas prensipleri

MADDE 19- (1) Takas işlemlerinde teslim karşılığı ödeme ve/veya ödeme karşılığı ödeme prensipleri uygulanır. Prensipier çerçevesinde; takas gününde takas yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelerin takas alacakları ödenmez.

- (2) Takas gününde kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında alacaklar da kapatılan borçlar oranında kısmi olarak ödenir.
- (3) ÖPP'de kıymet takası teminat karşılığı ödeme şeklinde gerçekleşir.
- (4) BİAŞ Para Piyasası takas işlemlerinde teminatların teslimi karşılığı ödeme prensibi uygulanır. Teminat yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelerin nakit alacakları ödenmez.

Para birimi

MADDE 20- (1) Takas işlemlerinden kaynaklanan nakit yükümlülüklerinin ödenmesinde işlemlerin gerçekleştiği para birimi kullanılır.

(2) Takasbank, Prosedürler’de belirleyeceği esaslar çerçevesinde, nakit takas yükümlülüklerinin işlemlerin gerçekleştiği para biriminden farklı para birimleri üzerinden de gerçekleştirilmesine izin verebilir.

Takas tarihi ve süresi

MADDE 21- (1) Takas süreleri belirlenirken Takasbank ve muhabir bankanın açık olduğu iş günleri dikkate alınır.

(2) Yarım günlerde uygulanacak takas süreçleri Takasbank tarafından belirlenerek üyelere duyurulur.

(3) Taraflarca yükümlülüklerin takas tarihinden önce yerine getirilerek takas işlemlerinin sonuçlandırılması mümkün değildir.

(4) Borsa İstanbul bünyesinde işletilen Piyasaların takas son saatleri Borsa’nın görüşü alınarak Piyasa Prosedürlerinde belirlenir. Merkezi Takas Yönetmeliği’nin 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklıdır.

(5) Piyasalarda gerçekleştirilen işlemlere ve OTC’de takasa kabul edilen işlemlere ilişkin yükümlülükler piyasa prosedürlerinde belirtilen saatler içerisinde yerine getirilir. Aksi halde İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Sunduğu Piyasalara İlişkin Teminat, Risk ve Temerrüt Yönetimi Yönergesi’nde yer alan temerrüt hükümleri uygulanır.

(6) Takas süreleri; takas, saklama, ödeme veya piyasa işletim sistemlerinden kaynaklanan sorunlar nedeniyle Genel Müdür tarafından geçici olarak değiştirilebilir.

Piyasalar’da yapılan işlemlerin düzeltilmesi

MADDE 22- (1) İşlem düzeltilmesi mümkün olan Piyasalar’da yapılan işlemlere ilişkin düzeltmeler Sistem’de gerçekleştirilir. İşlem düzeltmelerine ilişkin usul ve esaslar ile kullanılacak yöntem Piyasa Prosedürleri ile belirlenerek üyelere duyurulur.

Piyasalar arası mahsup işlemleri

MADDE 23- (1) Takasbank tarafından işletilen piyasalar ile takas hizmeti verilen piyasalar/pazarlar arasında üyeler tarafından nakit mahsup talimatı iletilerek bir piyasadan/pazardan olan alacaklarının diğer piyasa/pazar işlemlerinden kaynaklanan borçlarına mahsup edilmesi mümkündür. Mahsup işlemi yapılabilen Piyasalarda mahsuba ilişkin usul ve esaslar ilgili Piyasa Prosedürlerinde belirlenerek üyelere duyurulur.

Takasbank’ın sorumluluğu

MADDE 24- (1) Takasbank, OTC dışındaki Piyasalarda gerçekleştirilen ve Sistem’de takası yapılan işlemlerde açık teklif yöntemiyle merkezi karşı taraftır. Söz konusu işlemlerde Takasbank alıcıya karşı satıcı, satıcıya karşı ise alıcı konumunda takasın tamamlanmasını taahhüt eder. Takasbank; Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği’nin 36 ncı maddesi ile belirlenen sınırlar ve piyasa likidite koşulları saklı kalmak kaydıyla, üyeler tarafından bu Yönerge’de ve mevzuatta belirlenen usul ve esaslara uygun olarak Piyasa’da yaptıkları işlemlerden kaynaklanan takas yükümlülüklerini merkezi karşı taraf olarak üstlenir.

(2) OTC’de ise Takasbank, takasa kabul edilen işlemlerde sözleşme yenileme yöntemiyle merkezi karşı taraftır. Söz konusu yöntem, bu konudaki düzenlemelere uygun olarak ve her hâlükârda takas tamamlanmadan önce, taraflar arasında yapılmış sözleşmenin iptal edilerek Takasbank’ın taraflarla ayrı ayrı sözleşme yapması esasını içerir.

(3) Açık teklif yönteminde Takasbank’ın işlemin taraflarına karşı olan yükümlülüğü, alım ve satım emirlerinin Piyasa’da eşleştiği anda başlayıp, vade sonunda takasın tamamlanmasıyla son bulur. Borsa tarafından iptal edilen işlemlere ilişkin, Takasbank’ın taraflara karşı olan yükümlülüğü, Takasbank tarafından işlemlerin iptal edildiğine dair güncellemeler yapıldığı anda ortadan kalkar. Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliğinin 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde işlem bazında üyeye içsel ve dışsal derecelendirme notları, özkaynakları ve bankadaki geçmiş işlem hacim bilgileri dikkate alınarak tahsis edilen limitin aşıldığı durumda, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Sunduğu Piyasalara İlişkin Teminat, Risk ve Temerrüt Yönetimi Yönerge’sindeki 7 inci

madde hükümleri saklı kalmak üzere, imtina ettiği işlemlerden kaynaklanabilecek zararlardan sorumlu değildir.

- (4) OTC’de Sözleşme yenileme yönteminde Takasbank’ın işlemin taraflarına karşı olan yükümlülüğü, işlemin sistemde takasa kabul edildiği anda başlayıp işlemin vade sonunda takasın tamamlanmasıyla son bulur. İptal edilen işlemlere ilişkin, Takasbank’ın taraflara karşı olan yükümlülüğü, Takasbank tarafından işlemlerin iptal edildiğine dair güncellemeler yapıldığı anda ortadan kalkar. Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği’nin 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde işlem bazında üyeye tahsis edilen limitin aşıldığı durumda, İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Merkezi Karşı Taraf Hizmeti Sunduğu Piyasalara İlişkin Teminat, Risk ve Temerrüt Yönetimi Yönergesi Yönerge’sindeki 7 nci madde hükümleri saklı kalmak üzere, imtina ettiği işlemlerden kaynaklanabilecek zararlardan sorumlu değildir.
- (5) Piyasa’da gerçekleşen ve takasa kabul edilen işlemlerde Takasbank’ın muhatabı üyelerdir. Üyelerin müşterilerine karşı ve genel MKT üyelerinin işlemci kuruluşlara karşı olan yükümlülüklerinden Takasbank sorumlu değildir.
- (6) İhraççıdan kaynaklanan riskler MKT olarak verilen taahhüt kapsamının dışındadır.
- (7) Temerrüt durumunda ortaya çıkacak likidite ihtiyaçlarının ve zararın karşılanmasında Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği’nin Beşinci Bölümünde yer alan hükümler likidite koşulları ve kısıtları ile sınırlı olmak üzere uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasası’na İlişkin Özel Hükümler

Takas İşlemleri

MADDE 25- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen repo ve ters repo pazarlarına ait alım satım işlemlerinin takası başlangıç ve bitiş valöründe, diğer pazarlara ait alım satım işlemlerinin takası valör tarihinde olmak üzere, menkul kıymet bazında üyenin müşterileri ve portföyü için ayrı ayrı olmak üzere kıymet/nakit borç ve alacakları belirlenir.

- (2) Borçlanma Araçları Piyasası’nda gerçekleştirilen TL cinsinden işlemlerin takası aynı gün (T+0), döviz cinsinden yapılan işlemlerin takası ise işlemden bir gün sonra (T+1) gerçekleştirilir. Repo-ters repo sözleşmeleri ise; işlemin başlangıç ve bitiş valöründe takasa dahil edilir. İleri valörlü işlemlerin takası ise valör tarihinde gerçekleşir.
- (3) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri, Takasbank tarafından belirlenen ilgili nakit veya menkul kıymet hesapları kullanılarak hesaben sonuçlandırılır. Yükümlülükler, menkul kıymet borcu olan üyeler tarafından MKK veya muhabir banka veya Takasbank hesapları, nakit borcu olan üyeler tarafından ise Takasbank nezdindeki nakit takas hesapları kullanılarak yerine getirilir.
- (4) Takas, Takasbank tarafından belirlenen aralıklarda en fazla miktarda kaydın takasını yapacak şekilde toplu olarak sonuçlandırılır. Takas yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılır.
- (5) Borsa; Piyasa’da gerçekleşen ancak takasının Takasbank dışında yapılmasına karar verilen işlemleri Takasbank’a bildirir.
- (6) Piyasada kolektif yatırım kuruluşları adına yapılan işlemlerin takasından işlemi gerçekleştiren MKT üyesi sorumludur.
- (7) Pay Senedi Repo Pazarı, Taahhütlü İşlemler Pazarı ve yurt dışı sermaye piyasası araçları kullanılarak yapılan işlemlerin takası ile bunların dışındaki pazarlara ait işlemlerin takası ayrı olarak gerçekleştirilir.
- (8) Borçlanma Araçları Piyasası Taahhütlü işlemler pazarında yapılan işlemlerde, işlemin vadesinde Takasbank sözleşmenin üçüncü tarafı olarak hizmet verecektir. İşlemin vadesinde Takasbank’ın (TCMB’nin taraf olduğu işlemler hariç) taahhüdünden cayma hakkı bulunur. Cayma hakkının kullanıldığı durumda Takasbank üzerinde herhangi bir hukuki sorumluluk doğmaz. TCMB’nin taraf olduğu işlemlerde, işlemin vadesinde TCMB’nin taahhüdünden cayma hakkı bulunur.
- (9) Borçlanma Araçları Piyasası Taahhütlü işlemler pazarında yapılan işlemlerde Takasbank’ın alım niteliğindeki işlemlerinde kıymetler teslim alınmadan bedelin ödenmesi, satım niteliğindeki işlemlerinde ise bedelin alınmadan kıymet tesliminin yapılması mümkün değildir.

- (10) Borçlanma Araçları Piyasası Taahhütlü İşlemler Pazarına ilişkin usul ve esaslar ile tarafların yükümlülüklerine ilişkin detaylar Prosedür’de belirlenir.
- (11) Borçlanma Araçları Piyasası Taahhütlü işlemler Pazarında, TCMB’nin taraf olduğu işlemlerde herhangi bir temerrüt olması durumunda, Takasbank’ın sorumluluğu nakit alacak karşılığı blokede tutulan kıymeti ve bu işlem için aldığı başlangıç teminatını TCMB’na teslim etmekle sınırlı olacaktır. Kıymetin piyasa değeri ve bu işlem için alınan başlangıç teminatı TCMB’nin nakit alacağını karşılamaz ise Takasbank’ın ayrıca bir yükümlülüğü bulunmayacaktır. Teslim edilen tutarın TCMB’nin alacağını karşılamaması durumunda TCMB tarafından sözleşmenin Takasbank dışında yer alan diğer tarafına rücu hakkı saklıdır.

Netleştirme

MADDE 26- (1) Taahhütlü işlemler pazarı ve Uluslararası tahvil pazarındaki işlemler hariç Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerde net borç veya alacak tutarının hesaplanmasında menkul kıymet bazında müşteri/portföy ayırımı da gözetilerek üyelerin Piyasada gerçekleştirdikleri işlemlerden kaynaklanan alacak ve borçlarının karşılıklı mahsup edilerek tek bir alacak veya borca dönüştürülerek çok taraflı netleştirme yönteminin uygulanması esastır. Netleştirme sonucunda oluşan net menkul kıymet borç veya alacakları karşılığında nakit alacak veya borçlar oluşturulur.

(2) Taahhütlü işlemler pazarı ve Uluslararası tahvil pazarındaki işlemlerin takası işlem bazında gerçekleştirilir. Netleştirme yapılmaz.

(3) MKT hizmeti verilen pazarlar/menkul kıymetler ile MKT hizmeti verilmeyen pazarlar/ menkul kıymetler birlikte netleştirilmez.

Hesap yapısı

MADDE 27- (1) Piyasa’da işlem yapmak isteyen bütün üyeler, takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan nakit ve menkul kıymet hesaplarını Takasbank, MKK ve işlemin niteliği gerektirdiği takdirde, Takasbank tarafından belirlenecek muhabir banka nezdinde açmak zorundadırlar.

(2) Takasbank nezdinde işlem, pozisyon ve teminatların takip edilebilmesi amacıyla işlem, pozisyon ve teminat hesapları açılır.

(3) İşlem Hesabı, Piyasa’da eşleşen emirlerin işlem bazında izlendiği hesaptır.

(4) Pozisyon hesaplarında işlemlerin netleştirilmesi sonucu hesaplanan net tutarlar yer alır. Risk yönetimi, pozisyon hesapları üzerinden yapılır.

(5) Takasbank nezdinde üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlarına ilişkin teminatların izlendiği teminat hesapları açılır.

Hesap tipleri

MADDE 28- (1) Takasbank nezdinde işlem hesapları ile ilişkilendirilen, pozisyon ve teminat hesapları “Müşteri” ve “Portföy” olmak üzere iki farklı tipte açılabilir. Portföy hesabı, üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Müşteri pozisyonlarının çoklu pozisyon hesaplarında toplu olarak izlenmesi esastır. Kurul izni çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek pazar/platform ve/veya menkul kıymetlere ilişkin olarak açılan teminat hesapları için müşteri ve/veya portföy ayırımına gidilir.

(2) İşlemci kuruluşlar için genel MKT üyesine bağlı, genel MKT üyesinin diğer müşteri ve işlemci kuruluş hesaplarından ayrı, portföy çoklu müşteri pozisyon hesapları açılır.

(3) Üyeler, kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlar ile müşteri pozisyon ve teminatlarını Takasbank sisteminde açılacak hesaplarda ayrı izler. Takasbank tarafından çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş teminat hesaplarına üyeleri tarafından yatırılan teminatların Üyeye ait olduğu kabul edilir.

Ayrıştırma

MADDE 29- (1) Piyasa’da müşteri işlem, pozisyon ve teminatları, üyeye bağlı olarak açılan çoklu işlem ve pozisyon hesapları ile bu hesaplarla ilişkilendirilen teminat hesaplarında, üyenin kendi işlem, pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir.

(2) Üyenin kendi portföyüne ait işlem, pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak işlem ve pozisyon hesabı ile bu hesapla ilişkili teminat hesabında izlenir.

Repo Menkul Kıymet Bildirimleri

MADDE 30- (1) Borçlanma Araçları Piyasasında yapılan repo işlemleri karşılığı teslim edilecek menkul kıymetlerin bildirimine ve değişikliğine ilişkin usul ve esaslar Prosedür ile belirlenerek üyelere duyurulur.

Saklama Hizmeti

MADDE 31- (1) Üyelik şartlarını yerine getirerek Takasbank üyesi olan kurumlar saklama hizmeti alabilirler.

- (2) Takasbank nezdindeki üye hesaplarında bulunan borçlanma aracı niteliğindeki sermaye piyasası araçları bakiyeleri üye bazında amaçlarına göre detaylandırılan farklı depo hesaplarında ve Takasbank mal varlığından ayrı olarak izlenir.
- (3) Saklama hizmeti Takasbank tarafından Prosedürle belirtilen esaslar çerçevesinde sunulur.

Hak Kullanım İşlemleri

MADDE 32- (1) Takasbank nezdinde saklanan borçlanma araçlarının hak kullanım (itfa/kupon ödemesi) işlemleri Takasbank tarafından gerçekleştirilir.

- (2) Borçlanma araçları itfa ve/veya kupon bedellerinin; Türk Lirası ve döviz olarak ödenmesi halinde ödemeler üyenin Takasbank nezdindeki hesabına, altın olarak ödenmesi halinde ise ödemeler üyenin Borsa İstanbul A.Ş. Kıymetli Madenler ve Taşlar Piyasası nezdindeki hesabına yapılır.
- (3) Teminat olarak Takasbank nezdinde bulunan borçlanma araçlarına ilişkin itfa ve kupon bedelleri Takasbank nezdindeki teminat hesaplarına aktarılır.

Transfer İşlemleri

MADDE 33- (1) Üyeler, Takasbank nezdinde saklama hesaplarında bulunan kıymetleri başka bir üye hesabına transfer edebilirler.

- (2) Kaydi menkul kıymet transfer işlemleri, MKK sisteminde müşteri hesapları arasında gerçekleştirilir.
- (3) Üyeler arası transfer işlemleri sistemde serbest ve şartlı virman olmak üzere 2 şekilde gerçekleştirilebilir.
- (4) Takasbank nezdindeki hesaplardan TCMB nezdindeki başka bir banka hesabına EMKT ile kıymet aktarımı da mümkündür.
- (5) Transfer işlemlerinin üyelerin yetkilendirdiği personel adına tahsis edilen kullanıcı kodu ve şifreler ile Takasbank tarafından Prosedür’de belirlenen saatler içerisinde gerçekleştirilmesi esastır.
- (6) Yarım gün resmi tatil olan tarihlerde geçerli olacak süreler Takasbank tarafından ayrıca belirlenerek üyelere duyurulur.
- (7) Transfer işlemlerine ilişkin süreler Prosedür’de belirlenir ve Genel Müdür onayı ile değiştirilebilir.
- (8) Transfer işlemlerine ilişkin esaslar varlığın türüne ve işlem çeşidine göre Takasbank tarafından farklılaştırılabilir.

Borsa Dışı Repo Bildirim ve Depo Devir İşlemleri

MADDE 34- (1) TCMB hariç üyeler, borsa dışında müşterileri veya diğer aracı kurumlar ve bankalar ile yapmış oldukları repo ve ters repo işlemleri ile daha önceki günlerde yapılan işlemlerden vadesi bozulan (kırık vade) işlemleri Prosedür’de belirlenen sürede Takasbank’a bildirmek zorundadırlar.

- (2) Borsa dışında gerçekleştirilen işlemlere konu sermaye piyasası araçlarının Takasbank nezdinde “Repo Bloke Hesabında” depo edilmesi şarttır.
- (3) T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yurtdışında ihraç edilen borçlanma araçlarının gerçekleştirilen repo ve ters repo işlemlerine konu edilmesi durumunda üyenin;
 - a) Takasbank yurtdışı sermaye piyasası araçları muhabirlik hizmeti kapsamında Takasbank ile mevcut saklama sözleşmesine ek olarak “Yurt Dışı Menkul Kıymet Muhabirliğine İlişkin Ek Sözleşme”yi imzalayarak hesap açması,
 - b) İşleme konu sermaye piyasası aracını muhabir banka nezdinde Takasbank adına açılmış olan hesaba transfer etmesi,
 - c) Serbest Depo Hesabındaki sermaye piyasası aracını ise “Repo Bloke Hesabı”nda depo etmesi gerekmektedir.

- (4) Repo yapan aracı kurum veya banka ile müşterilerin mutabakatı doğrultusunda, repo işlemine konu sermaye piyasası araçlarının SPK tarafından saklama yetkisi verilen başka bir yatırım kuruluşunun Takasbank nezdindeki hesabında saklanması mümkündür.
- (5) Piyasa’da gerçekleştirilen ancak, takası Takasbank dışında yapılan repo- ters repo işlemlerine ait sermaye piyasası aracı bildirimleri, işlemin başlangıç valöründe doğrudan Takasbank’a yapılır.
- (6) TCMB ile Açık Piyasa İşlemleri çerçevesinde yapılan işlemler bildirim kapsamına dahil edilmez.
- (7) Depo şartlarına ve bildirimlere ilişkin usul ve esaslar Prosedür ile belirlenerek üyeler duyurulur.
- (8) Takasbank tarafından belirlenen esaslara aykırılığın tespiti halinde aracı kurum veya bankanın ilgili olduğu denetim otoritesine bildirim yapılır.

Vade Kırma

MADDE 35- (1) Gerek repo yapan gerekse ters repo yapan taraflardan herhangi birinin yazılı olarak bildirimde bulunması kaydıyla ve Prosedür’de yer alan şartların oluşması halinde Pay Senedi Repo Pazarı’nda yapılan işlemlerin vadesi kırılabilir.

(2) Vade kırmaya ilişkin usul ve esaslar Prosedür’de belirlenir.

Özsermaye Halleri

MADDE 36- (1) Repo işlemlerine konu paylarda, bedelsiz sermaye artırımını, sermaye azaltımını, kar payı ödemeleri ve ortaklara rüçhan hakkı kullandırılan bedelli sermaye artırımını şeklinde özsermaye halleri olması halinde uygulanacak kurallar ile vadesi gelmemiş işlemlerin takas bakiyelerinin nasıl değiştirileceğine ilişkin esaslar Prosedür ile belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

BİAŞ Pay Piyasası’na İlişkin Özel Hükümler

Takas İşlemleri

Madde 37- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen alım-satım işlemleri sonucunda, menkul kıymet bazında üyenin müşterileri ve portföyü için ayrı ayrı olmak üzere net kıymet/nakit borç ve alacakları belirlenir.

(2) Pay Piyasası’nda gerçekleştirilen işlemlerin takas günü, işlem gününü takip eden ikinci iş günüdür (T+2).

(3) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri, Takasbank tarafından belirlenen ilgili nakit veya menkul kıymet hesapları kullanılarak hesaben sonuçlandırılır. Yükümlülükler, menkul kıymet borcu olan üyeler tarafından MKK nezdinde Takasbank takas hesapları, nakit borcu olan üyeler tarafından ise Takasbank nezdindeki nakit takas hesapları kullanılarak yerine getirilir.

(4) Takas, Takasbank tarafından belirlenen aralıklarda en fazla miktarda kaydın takasını yapacak şekilde toplu olarak sonuçlandırılır. Takas yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılır.

(5) Borsa, Piyasa’da gerçekleşen ancak takasının Takasbank dışında yapılmasına karar verilen işlemleri Takasbank’a bildirir.

Netleştirme

MADDE 38- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerde net borç veya alacak tutarının hesaplanmasında menkul kıymet bazında müşteri/portföy ayırımı da gözetilerek çok taraflı netleştirme yönteminin uygulanması esastır. Netleştirme sonucunda oluşan net menkul kıymet borç veya alacakları karşılığında nakit alacak veya borçlar oluşturulur.

(2) Kurul veya Borsa netleştirme işlemi yapılmadan takas yükümlülüklerinin yerine getirilmesine; Piyasa, pazar, işlem platformu, menkul kıymet veya yatırımcı bazında brüt takas uygulanmasına, brüt takas işleyişinden piyasa yapıcı ve/veya likidite sağlayıcı üyelerin muaf tutulmasına, toptan alış, satış işlemlerinin, özel işlem bildirimlerinin ve diğer bazı özellikli işlemlerin takasının netleştirme dışında tutulmasına, netleştirmenin sadece iki üye arasındaki işlemlerde yapılmasına veya belirli nitelikteki işlemlerin netleştirme dışında bırakılmasına karar verebilir.

Hesap yapısı

- MADDE 39-** (1) Piyasa’da işlem yapmak isteyen bütün üyeler, takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan nakit ve menkul kıymet hesaplarını Takasbank, MKK ve işlemin niteliği gerektirdiği takdirde, Takasbank tarafından belirlenecek muhabir banka nezdinde açmak zorundadırlar.
- (2) Takasbank nezdinde işlem, pozisyon ve teminatların takip edilebilmesi amacıyla işlem, pozisyon ve teminat hesapları açılır.
- (3) İşlemHesabı, Piyasa’da eşleşen emirlerin işlem bazında izlendiği hesaptır.
- (4) Pozisyon hesaplarında işlemlerin netleştirilmesi sonucu hesaplanan net tutarlar yer alır. Risk yönetimi, pozisyon hesapları üzerinden yapılır.
- (5) Takasbank nezdinde üyelerin kendi portföylerine veya müşterilerine ait pozisyonlarına ilişkin teminatların izlendiği teminat hesapları açılır. Kurul izni çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek pazar/platform ve/veya menkul kıymetlerin izlendiği teminat hesapları için müşteri/portföy ayırımına gidilmez.

Hesap tipleri

- MADDE 40-** (1) Takasbank nezdinde işlem hesapları ile ilişkilendirilen, pozisyon ve teminat hesapları “Müşteri” ve “Portföy” olmak üzere ikifarklı tipte açılabilir. Portföy hesabı, üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Müşteri pozisyonlarının çoklu pozisyon hesaplarında toplu olarak izlenmesi esastır. Kurul izni çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek pazar/platform ve/veya menkul kıymetlerin izlendiği hesapları için müşteri ve/veya portföy ayırımına gidilmez.
- (2) İşlemci kuruluşlar için genel MKT üyesine bağlı, genel MKT üyesinin diğer müşteri ve işlemci kuruluş hesaplarından ayrı, tekil portföy ve çoklu müşteri pozisyon hesapları açılır.
- (3) Pay Piyasası’nda müşteri pozisyon ve teminatlarının, MKT üyesi tarafından talep edilmesi halinde Takasbank nezdinde açılan kendisine bağlı tekil pozisyon hesapları ile müşteriye ait teminat alt hesaplarında izlenmesi gereklidir. Tekil hesap açılmasını talep edebilecek müşterilerin taşınması gereken şartlar ve/veya asgari pozisyon büyüklükleri prosedür ile belirlenir.
- (4) Üyeler, kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlar ile müşteri pozisyon ve teminatlarını Takasbank sisteminde açılacak hesaplarda ayrı izler. Takasbank tarafından çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş teminat hesaplarına üyeler tarafından yatırılan teminatların Üyeye ait olduğu kabul edilir.

Ayrıştırma

- MADDE 41-** (1) Piyasa’da müşteri işlem, pozisyon ve teminatları, üyeye bağlı olarak açılan çoklu veya tekil işlem ve pozisyon hesapları ile bu hesaplarla ilişkilendirilen teminat hesaplarında, üyenin kendi işlem, pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir.
- (2) Üyenin kendi portföyüne ait işlem, pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak tekil işlem ve pozisyon hesabı ile bu hesaba ilişkili teminat hesabında izlenir.

Pay Piyasası Likidite Sırası

- MADDE 42-** (1) Pay Piyasası’nda işlem gören kıymetler likit ve likit olmayan şeklinde 2 gruba ayrılarak takas işlemleri gerçekleştirilebilir.
- (2) Takasbank, üyeler tarafından yatırılan nakit tutarları belirleyeceği bir saate kadar sadece likit olmayan kıymetlerin takas işlemlerini gerçekleştirmek için kullanabilir.

Pay Piyasası Üyelerarası Pozisyon Aktarımı

- MADDE 43-** (1) Üyenin pozisyonlarını başka bir üyeye devretmesi mümkündür. Pozisyon aktarımına ilişkin usul ve esaslar Prosedür ile belirlenerek üyelere duyurulur.

Transfer İşlemleri

- MADDE 44-** (1) Üyeler, saklama hesaplarında bulunan kıymetleri başka bir üye hesabına transfer edebilirler.
- (2) Kaydi menkul kıymet transfer işlemleri, MKK sisteminde müşteri hesapları arasında gerçekleştirilir.

- (3) Üyeler arası transfer işlemleri Sistemde serbest ve şartlı virman olmak üzere 2 şekilde gerçekleştirilebilir.
- (4) Transfer işlemlerinin üyelerin yetkilendirdiği personel adına tahsis edilen kullanıcı kodu ve şifreler ile Takasbank tarafından Prosedürde belirlenen saatler içerisinde gerçekleştirilmesi esastır.
- (5) Yarım gün resmi tatil olan tarihlerde geçerli olacak süreler Takasbank tarafından ayrıca belirlenerek üyelere duyurulur.
- (6) Transfer işlemlerine ilişkin süreler Prosedür'de belirlenir.

YEDİNCİ BÖLÜM

BİAŞ Vadeli İşlemler ve Opsiyon Piyasası'na İlişkin Özel Hükümler

Takas işlemleri

MADDE 45- (1) Merkezi Takas Yönetmeliği, bu Yönerge ve Prosedür çerçevesinde yapılacak tüm iş ve işlemlerde, işlemlerin Üyelerin müşterilerine ait olup olmadığına bakılmaksızın, Takasbank tarafından sadece ilgili Üye muhatap alınır. Bu şekilde, müşterilerine ait iş ve işlemlerde ilgili Üyenin, müşterileri adına teminat tamamlama çağrısı dâhil olmak üzere her türlü bildirim alma ve her türlü işlemi gerçekleştirme hususlarında tam yetkili olduğu kabul edilir. Bu çerçevede Takasbank'ın, müşteri işlemleri için ilgili Üyeye yapacağı teminat tamamlama çağrısına rağmen bu hesaplara ilişkin yükümlülüğün zamanında yerine getirilmemesi durumunda, müşterilere herhangi bir bildirim yapılmasına gerek olmaksızın müşteri hesapları üzerinde, temerrüdün sona erdirilmesi amacıyla pozisyonların re'sen kapatılması, nakit dışı teminatların nakde çevrilmesi dâhil olmak üzere her türlü tasarrufta bulunmaya tam yetkili olduğu kabul edilir.

- (2) Üyelerin Takasbank nezdinde açtıkları portföy ve müşteri hesaplarında yer alan açık pozisyonları, Garanti Fonu katkıları ile nakit ve nakit dışı teminatları Takasbank tarafından güncelleme işlemine tabi tutulur. Takasbank, hesap güncelleme işlemlerini gün içerisinde birden fazla kez de gerçekleştirebilir.
- (3) Piyasada gerçekleştirilen işlemlerin takasında Takasbank ile üye arasındaki ilişki açısından teslim karşılığı ödeme prensibi uygulanır. Üye, teminat tamamlama çağrısından doğan borcunu takas süresi sonuna kadar kapatmakla yükümlüdür.
- (4) Teminat yatırma, çekme, değerlendirme, hesap güncelleme ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi işlemleri hesap bazında gerçekleştirilir.
- (5) Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin kullanıma konu olmaları durumunda, eşleşme yöntemi, fiziki teslimatlarda kıymetlerin takası ve diğer hususlar Prosedürde belirlenir.

Hesap türleri

MADDE 45 - (1) Takasbank nezdinde “İşlem Hesabı”, “Saklama Hesabı”, “İşlem ve Saklama Hesabı” olmak üzere üç farklı türde hesap açılabilir.

- (2) İşlem Hesabı, Piyasada alım satım işlemlerinin gerçekleştirildiği ancak herhangi bir pozisyon ve teminat takibinin yapılmadığı hesap olup, emirler ve işlemler bu tür hesaplar bazında izlenir. Takasbank nezdinde açılan bir işlem hesabının Piyasada işlem yapabilmesi, ancak bu hesabın bir saklama hesabı ile ilişkilendirilmesi ve saklama hesabının ait olduğu Üye tarafından bu işlemin onaylanması halinde mümkündür. Bir işlem hesabı yalnızca bir saklama hesabıyla ilişkilendirilebilir.
- (3) Saklama Hesabı, pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği ancak işlem gerçekleştirilemeyen hesaptır. Bir saklama hesabı birden fazla işlem hesabı ile ilişkilendirilebilir.
- (4) İşlem ve Saklama Hesabı, hem işlem gerçekleştirilebilen hem de pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği hesaptır.

Ayrıştırma

MADDE 47 - (1) Takasbank nezdinde “Müşteri” ve “Portföy” olmak üzere iki farklı tipte hesap açılabilir. Müşteri hesabı, Üyenin müşterileri için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Portföy hesabı ise, Üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Piyasada müşteri pozisyon ve teminatları, Üyenin kendi portföy ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir. Üyenin kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlar,

münhasıran üyeler için açılacak pozisyon hesabı ve ilişkili işlem ve teminat hesabında izlenir. Her üyenin portföy hesabı bulunması zorunludur. Üyelerin içerisinde Borsa mevzuatı çerçevesinde piyasa yapıcı niteliğinde olanlar, piyasa yapıcı hesabı açabilirler. Piyasa yapıcı hesabı piyasa yapıcılarının, sadece piyasa yapıcılık faaliyetleri çerçevesinde kendi portföyü için gerçekleştirdiği işlemleri takip ettiği hesaptır.

- (2) Üyelerin, müşteri pozisyonlarını Takasbank sisteminde açacakları tekil pozisyon hesaplarında izlemesi esastır. Tekil pozisyon hesaplarında izlenen müşteri pozisyonlarıyla ilişkili teminatlar sadece ilgili müşterinin yükümlülüklerinin tasfiyesinde kullanılabilir.
- (3) Portföy yöneticiliği faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirilen işlemlerle sınırlı olmak üzere çoklu pozisyon hesapları açılabilir. Çoklu pozisyon hesaplarının açılması üye bazında kısıtlanabilir. Takasbank tarafından çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş bu nitelikteki teminat hesaplarına Üye tarafından yatırılan teminatların Üyeye ait olduğu kabul edilir. Hesapların açılmasına ilişkin esaslar Prosedürde belirlenir.
- (4) Dayanak varlığının işlem gördüğü piyasalarda MKT hizmeti verilmeyen fiziki teslimata konu sözleşmelerin vade sonu işlemleri sonucu ortaya çıkan dayanak varlık takas yükümlülükleri, Takasbank tarafından Üye adına açılan portföy ve çoklu müşteri takas hesaplarında takip edilebilir ve Prosedürde belirlenen esaslar dahilinde sonuçlandırılır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

BİAŞ Para Piyasası'na İlişkin Özel Hükümler

Takas işlemleri

MADDE 48- (1) Takas yükümlülükleri risk grubu bazında oluşturulur.

- (2) Takas işlemlerinde teminatların teslimi karşılığı ödeme prensibi uygulanır. Teminat yükümlülüklerini yerine getirmeyen üyelerin nakit alacakları ödenmez.
- (3) Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlere ilişkin nakit yükümlülükleri, her üye için Takasbank nezdinde açılan ve Prosedür ile duyurulan borç kapatma hesabına takas günü son saatine kadar ödenir.
- (4) BİST Para Piyasası'nda gerçekleştirilen işlemlerin takası aynı gün (T+0) gerçekleştirilir. İleri valörlü işlemlerin takası ise valör tarihinde gerçekleşir.
- (5) Piyasa'da üyelerin kendi portföyüne ait işlemler "Üye Risk Grubu", müşteriler hesabına yapılan işlemler "Müşteri Risk Grubu" olmak üzere iki ayrı risk grubu bazında takip edilir.
- (6) Üyenin her iki risk grubuna da ait borcu olması durumunda kısmi olarak ödenen tutarlar öncelikle "Müşteri Risk Grubu" borcunu kapatmak için kullanılır.
- (7) Alacak dağıtımı yapılan üyenin diğer bir risk grubuna ait borcu olması durumunda, dağıtılan alacak, üyenin borçlu olduğu risk grubuna ait borcuna mahsup edilir.
- (8) Alacak dağıtımı yapılabilmesi için üyenin teminat yükümlülüğünü yerine getirmiş olması gerekir. Teminat yükümlülüklerini yerine getirdikleri belirlenen üyelere alacakları, serbest cari hesaplarına belirli aralıklarla sistem tarafından otomatik olarak aktarılır.
- (9) Dağıtılabılır bakiyenin yetersiz olması durumunda alacak dağıtımı oransal olarak yapılır.

Netleştirme

MADDE 49- (1) İşlemin vade ve valör günü netleştirme yapılarak üye bazında borç alacak bilgisi oluşturulur.

- (2) Piyasa'da gerçekleştirilen işlemlerde net borç veya alacak tutarı, üyenin ilgili takas tarihi itibarıyla;

- a) Portföy hesabına gerçekleştirdiği işlemler "Üye Risk Grubu"
- b) Müşterileri adına gerçekleştirdiği işlemler "Müşteri Risk Grubu" baz alınarak

hesaplanır.

Hesap Yapısı

MADDE 50- (1) Piyasa'da işlem yapmak isteyen bütün üyeler, işlemlerini gerçekleştirilebilmek için gerekli olan nakit, işlem teminatı ve garanti fonu hesaplarını Takasbank nezdinde açmak zorundadırlar.

- (2) Takasbank nezdinde hesabı bulunan üyeler için ilgili hesaplar otomatik olarak açılır.
- (3) İşlem teminatları Portföy için "Üye" ve Müşteriler için ise "Müşteri" olmak üzere iki farklı hesapta takip edilir.

- (4) Pozisyon hesaplarında işlemlerin netleştirilmesi sonucu hesaplanan net tutarlar yer alır. Risk yönetimi, pozisyon hesapları üzerinden yapılır.

Ayrıştırma

MADDE 51- (1) Piyasa’da müşteri işlem, pozisyon ve teminatları, Üyeye bağlı olarak açılan çoklu veya tekil işlem ve pozisyon hesapları ile bu hesaplarla ilişkilendirilen teminat hesaplarında, Üyenin kendi işlem, pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir.

- (2) Üyenin kendi portföyüne ait işlem, pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak tekil işlem ve pozisyon hesabı ile bu hesapla ilişkili teminat hesabında izlenir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

BİAŞ Swap Piyasası’na İlişkin Özel Hükümler

Takas işlemleri

MADDE 52- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerinin takası başlangıç ve bitiş valöründe, üyenin müşterileri ve portföyü için ayrı ayrı olmak üzere kıymetli maden ve nakit borç ve alacakları belirlenir.

- (2) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan yükümlülükleri, kıymetli maden borcu olan üyeler tarafından Borsa İstanbul A.Ş. hesapları ve nakit borcu olan üyeler tarafından ise Takasbank nezdindeki Türk Lirası ve yabancı para nakit borç kapatma hesapları kullanılarak takas günü son saatine kadar üye tarafından ödenmek suretiyle yerine getirilir.
- (3) Swap Piyasası’da gerçekleştirilen işlemlerin takası aynı gün (T+0), ileri valörlü işlemlerin takası ise valör tarihinde gerçekleşir.
- (4) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan hak ve yükümlülükleri, Takasbank tarafından belirlenen ilgili hesaplar kullanılarak hesaben sonuçlandırılır.
- (5) Takas yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılır.
- (6) Piyasa’da üyelerin kendi portföyüne ait işlemler “Üye Risk Grubu”, müşteriler hesabına yapılan işlemler “Müşteri Risk Grubu” olmak üzere iki ayrı risk grubu bazında takip edilir.
- (7) Üyenin her iki risk grubuna da ait borcu olması durumunda kısmi olarak ödenen tutarlar öncelikle “Müşteri Risk Grubu” borcunu kapatmak için kullanılır.
- (8) Alacak dağıtımı yapılan üyenin diğer bir risk grubuna ait borcu olması durumunda, dağıtılan alacak, üyenin borçlu olduğu risk grubuna ait borcuna mahsup edilir.
- (9) Teminat yükümlülüğünü yerine getirmemiş olan üyelerin TL ve Yabancı Para cinsinden takas alacağı olması durumunda alacak dağıtımı öncelikle teminat eksiği kadar alacaklı olunan para birimine göre TL ya da Yabancı Para cinsinden teminat hesaplarına aktarılır. Kalan alacak Takasbank nezdindeki serbest cari hesaplarına aktarılır.
- (10) EFT kapanış saati sonrası ile Piyasa Prosedür’ünde belirtilen alacak dağıtım son saati arasında dağıtılan takas alacakları, alacaklı Banka’nın TCMB nezdindeki zorunlu karşılık hesabına aktarılır.

Netleştirme

MADDE 53- (1) Piyasa’da gerçekleştirilen işlemlerde net borç ve alacak tutarının hesaplanmasında para birimi ve kıymetli maden bazında müşteri/portföy ayrımı da gözetilerek çok taraflı netleştirme yönteminin uygulanması esastır.

- (2) MKT hizmeti verilen pazar/platform ve/veya kıymetli madenler ile MKT hizmeti verilmeyen pazar/platform ve/veya kıymetli madenler birlikte netleştirilmez.

Değişim Teminatı Takas işlemleri

MADDE 54 – (1) Değişim teminatı takas süreci, değişim teminatlarını, işlemin vadesinde ödenecek değişim teminatı iade tutarlarını ve değişim teminatına ilişkin finansman maliyetinin takasını içerir.

- (2) Piyasa’da yapılan swap işleminin içsel değerinin nötralize edilmesi amacıyla gün sonlarında değişim teminatı TL cinsinden hesaplanır ve takas işlemleri TL olarak gerçekleştirilir. Hesaplamalarda Prosedür’de belirlenen kriterler doğrultusunda elde edilen döviz kuru ve kıymetli maden fiyatı kullanılır. Kriterlerin belirlenmesinde Borsa’nın görüşü alınır.

- (3) Değerlemeden kaynaklanan alacak ve borçlar belirlenmesinde, borç ve alacaklar karşılıklı mahsup edilerek TL cinsinden müşteri/portföy ayrımında tek bir alacak veya borca dönüştürülerek çok taraflı netleştirme yönteminin uygulanması esastır. Takas işlemlerinde Free of Payment (FOP) prensibi (serbest ödeme) uygulanır.
- (4) Netleştirme sonucunda oluşan TL cinsinden net nakit alacak veya borçlar üye ekranlarında gösterilir.
- (5) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan yükümlülükleri, her üye için Takasbank nezdinde açılan ve Prosedür ile duyurulan borç kapatma hesapları kullanılarak takas günü son saatine kadar üye tarafından ödenmek suretiyle yerine getirilir.
- (6) Takas yükümlülüklerinin kısmi olarak yerine getirilmesi de mümkün olup, Takasbank tarafından belirlenen zamanlarda kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında kısmi takas yapılır. Takas, Takasbank tarafından belirlenen aralıklarda havuz bakiyesi ölçüsünde en küçük alacaktan başlanarak yapılır.
- (7) Takas alacakları üyelerin Takasbank nezdindeki serbest cari hesaplarına aktarılır. Ancak, teminat yükümlülüğünü yerine getirmemiş olan üyelerin alacak dağıtımını öncelikle teminat eksikliği kadar TL cinsinden teminat hesaplarına aktarılır. Kalan alacak Takasbank nezdindeki serbest cari hesaplarına aktarılır.
- (8) Piyasa’da üyelerin kendi portföyüne ait işlemler “Üye Risk Grubu”, müşteriler hesabına yapılan işlemler “Müşteri Risk Grubu” olmak üzere iki ayrı risk grubu bazında takip edilir. MKT hizmeti verilmeyen sözleşmelere ilişkin değişim teminatı diğer sözleşmeler ile netleştirilmez.
- (9) Üyenin her iki risk grubuna da ait borcu olması durumunda kısmi olarak ödenen tutarlar öncelikle “Müşteri Risk Grubu” borcunu kapatmak için kullanılır.

Hesap yapısı

MADDE 55- (1) Piyasa’da işlem yapmak isteyen bütün üyeler, işlemlerini gerçekleştirilebilmek için gerekli olan nakit, işlem teminatı ve garanti fonu hesaplarını Takasbank ve kıymetli maden hesaplarını Borsa İstanbul A.Ş. nezdinde açmak zorundadırlar.

(2) Takasbank nezdinde hesabı bulunan üyeler için ilgili hesaplar otomatik olarak açılır.

Hesap tipleri

MADDE 56- (1) Takasbank nezdinde işlem hesapları ile ilişkilendirilen, pozisyon ve teminat hesapları “Müşteri” ve “Portföy” olmak üzere iki farklı tipte açılabilir. Portföy hesabı, üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Müşteri pozisyonlarının çoklu pozisyon hesaplarında toplu olarak izlenmesi esastır.

(2) Kurul izni çerçevesinde MKT hizmeti verilmeyecek pazar/platform ve/veya kıymetli madenlere/sözleşmelere ilişkin olarak açılan teminat hesapları için müşteri ve/veya portföy ayrımına gidilir.

(3) Üyeler, kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlar ile müşteri pozisyon ve teminatlarını Takasbank sisteminde açılacak hesaplarda ayrı izler. Takasbank tarafından çoklu pozisyon hesapları ile ilişkilendirilmiş teminat hesaplarına üyeleri tarafından yatırılan teminatların Üyeye ait olduğu kabul edilir.

Ayrıştırma

MADDE 57- (1) Piyasa’da müşteri işlem, pozisyon ve teminatları, Üyeye bağlı olarak açılan çoklu işlem ve pozisyon hesapları ile bu hesaplarla ilişkilendirilen teminat hesaplarında, Üyenin kendi işlem, pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir.

(2) Üyenin kendi portföyüne ait işlem, pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak çoklu işlem ve pozisyon hesabı ile bu hesapla ilişkili teminat hesabında izlenir.

ONUNCU BÖLÜM

Takasbank Ödünç Pay Piyasası’na İlişkin Özel Hükümler

Genel esaslar ve yükümlülükler

MADDE 58- (1) Takasbank, bu Yönerge ve bu Yönerge çerçevesinde yayımlanacak Prosedür uyarınca;

a) ÖPP’yi işleten kurumdur. Piyasa emir ve işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Prosedür’de belirlenir.

- b) ÖPP işlemlerinde açık teklif yöntemi ile merkezi karşı taraftır. Ödünç verene karşı ödünç alan, ödünç alana karşı ödünç veren konumundadır.
- (2) Üyelerin müşterileri için yaptıkları ödünç alma ve verme işlemleri nedeniyle oluşan yükümlülüklerin yerine getirilmesinde Takasbank'ın muhatabı üyedir. Üyelerin müşterilerine karşı olan yükümlülüklerinden Takasbank sorumlu tutulamaz.
- (3) Açık teklif yönteminde Takasbank'ın işlemin taraflarına karşı olan yükümlülüğü, üyelerinden gelen ödünç alma ve verme emirlerinin eşleştiği anda başlayıp, yükümlülüklerin tasfiyesiyle son bulur.
- (4) Üyeler, bu Yönerge'nin 10 uncu maddesindeki yükümlülüklerle ek olarak, ödünce konu kıymeti teslim etmek, işlem komisyonu ve Takasbank komisyonu ödemek zorundadır.
- (5) Takasbank, ödünç işleminin vadesinde, ödünç işlemine konu kıymetleri ödünç verene iade etmek ve iade tarihine kadar geçecek süre için işlem komisyonu ödemekle yükümlüdür. Menkul kıymetin iadesinin mümkün olamaması halinde, Prosedür'de belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde hesaplanan nakit karşılığı Üyeye ödenir.
- (6) Ödünç alan üyenin Takasbank'a karşı yükümlülüğü ise işlemin vadesinde menkul kıymeti geri vermek ve vade tarihine kadar geçecek süre için işlem komisyonunu ödemektir. Takasbank, ödünç alan Üyenin yükümlülüğünü bu fıkra çerçevesinde yerine getirmesi halinde, işlem konusu teminatları Üye ile imzalamış olduğu sözleşme hükümleri çerçevesinde ve üyenin talebi doğrultusunda iade eder.
- (7) Ödünç alan ve veren üyelerin bu Yönerge ile belirlenen diğer hak ve yükümlülükleri saklıdır.
- (8) Prosedürde belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde, işlemin taraflarının iradelerini mutabakatla değiştirmeleri ya da teknik sebeplerle, emir eşleşmesi sonrasında iptal edilen işlemlerde, Takasbank MKT sıfatıyla herhangi bir taahhüt altına girmemiş sayılır ve ayrıca bir işleme gerek kalmaksızın emir eşleşmesi anından itibaren MKT pozisyonundan otomatik olarak düşer.

Kıymet Takası

MADDE 59- (1) Vadesi gelen ödünç kıymet borçları Prosedürde belirlenen son borç kapama saatine kadar Takasbank tarafından sağlanan ekranlar vasıtasıyla kısmen ya da tamamen ödünç alanın MKK nezdindeki hesapları kullanılarak kapatılır. Kapama sonrası iade edilen kıymetler ödünç verenlerin MKK nezdindeki hesaplarına aktarılır.

- (2) Ödünç Pay Piyasası'nda işleme konu kıymetin takası, aynı gün valörlü işlemlerde ödünç işleminin gerçekleştiği anda, ileri valörlü işlemlerde ise valör günü MKK nezdindeki hesaplara aktarım suretiyle yapılır.

ÖPP'nin işleyiş esasları

MADDE 60-(1) ÖPP'de ödünç alma ve verme emirleri üye tarafından portföy, müşteri, yatırım fon ve yatırım ortaklığı bazında verilir.

- (2) MKT Yönetmeliğinin beşinci maddesinin beşinci fıkrası uyarınca Üyenin portföy, müşteri, yatırım fon ve ortaklıkları kodu ile ileterek yapmış olduğu işlemler üyenin Takasbank nezdindeki hesaplarında ayrı ayrı izlenir.
- (3) Emir ve işlemlerde; valör, vade, saat, emir iletimi, gerçekleşmesi, değiştirilmesi, iptali, düzeltilmesi, emir türleri, temsilciler ve tutarlara ilişkin usul ve esaslar Prosedürde belirlenir.
- (4) Kredili işlem ve açığa satışa konu edilebilecek kıymetler arasından çıkarılan pay ve borsa yatırım fonu katılma belgeleri, açığa satış ve kredili menkul kıymet işlemlerine konu edildikleri son tarihin takas süresi sonundan itibaren Ödünce Konu Kıymetler içerisinden çıkartılır.

Ayrıştırma

MADDE 61-(1) ÖPP'de müşteri pozisyon ve teminatları, üyeye bağlı olarak her bir müşteri adına münhasıran açılan tekil pozisyon ve teminat hesaplarında ve üyenin kendi portföy ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir. Takasbank tarafından merkezi karşı taraf kapsamında gerçekleştirilen işlemlerde tekil müşteri pozisyonları ile ilişkilendirilen teminat hesaplarındaki teminatların müşterilere ait olduğu kabul edilir.

- (2) Üyelerin kendi portföylerine ait pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak tekil pozisyon hesapları ve ilişkili teminat hesaplarında izlenir.

Bilgi dağıtım ekranları

MADDE 62- (1) ÖPP verilerine bilgi dağıtım ekranları veya gerektiğinde Takasbank'ın sağladığı uygulama ekranları vasıtası ile erişilir. Özel emirler ve bu emirler ile oluşan işlemler haricinde olmak üzere, sisteme girilen emirler ve işlemler ÖPP ekranlarına yansıtılır.

(2) Bilgi dağıtım şirketleri ve ekran kodları ile ekranlara ilişkin özellikler Takasbank tarafından duyurulur.

Ödünce konu kıymetten doğan haklar

MADDE 63- (1) Ödünce konu paylardan doğan mali haklar (bedelli, bedelsiz sermaye artırım ve kar payı) ödünç verene aittir. Ancak ödünç veren, ödünce konu kıymet üzerindeki oy hakkını kaybeder. Sermaye azaltımı, ödünçün valör ile vadesi arasındaki bir tarihe rastlaması durumunda, sermaye azaltımı yapılan payın konu olduğu ödünç işlemlerinin adetleri, sermaye azaltımı oranında güncellenir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

Tezgahestü Türev Araç Piyasası'nda Gerçekleştirilen İşlemlere İlişkin Özel Hükümler

Takas işlemleri

Madde 64- (1) Takasa kabul edilen işlemler aynı gün değişim teminatı, sözleşme değerine ilişkin finansman maliyeti ve dönemsel ödeme tutarı takasına konu olur.

- (2) Takasa kabul edilerek takas sistemine aktarılan tüm sözleşmelerde Takasbank'ın muhatabı üyelerdir.
- (3) Gerçekleşen işlemler için tarafların mutabakatı sonrası veya temerrüt durumunda temerrüt etmeyen tarafın talebiyle veya Takasbank'ın kararı ile erken sonlandırma işlemi gerçekleştirilebilir. Bu konuda işlem bazında değerlendirme yapılır.
- (4) Alacak ve borçlara ilişkin takas hak ve yükümlülükleri işlem ve bağlı saklama hesabı bazında belirlenir ve bu hesaplar kullanılarak sonuçlandırılır.
- (5) Takasa konu ilgili her bir sözleşmeye ilişkin dönemsel ödeme tutarlarının ödeme günlerine ve saatlerine ilişkin esaslar Prosedür'de belirlenir.
- (6) Üyelerin takasa konu işlemlerinden doğan yükümlülükleri, Prosedür'de yer alan takas son saatine kadar üye tarafından ödenmek suretiyle yerine getirilir.
- (7) Takas gününde kısmi olarak yerine getirilen yükümlülükler karşılığında alacaklar da kapatılan borçlar oranında kısmi olarak ödenir.

Değişim teminatı ve sözleşme değerine ilişkin finansman maliyetinin takas işlemleri

MADDE 65- (1) İş günü sonunda net pozitif "değişim teminatı tutarı" hesaplanmış olan taraf, ilgili değişim teminatı tutarını işlemlerin gerçekleştiği gün sonundan (T) başlayarak ertesi iş gününe (T+1) kadar alır. İş günü sonunda net negatif değişim teminatı tutarı hesaplanmış olan taraf, ilgili değişim teminatı tutarını işlemlerin gerçekleştiği gün sonundan (T) başlayarak ertesi iş gününe (T+1) kadar öder. Ödeme son saatlerine ilişkin saatler ve ilgili diğer esaslar Prosedür ile belirlenir.

- (2) Net pozitif sözleşme değerine sahip olan taraf, bu tutarın finansman maliyetini işlemlerin gerçekleştiği günü takip eden gün sonundan (T+1) başlayarak ertesi iş gününe (T+2) kadar öder. Net negatif sözleşme değerine sahip olan taraf, bu tutarın finansman maliyetini işlemlerin gerçekleştiği günü takip eden gün sonundan (T+1) başlayarak ertesi iş gününe (T+2) kadar alır. Ödeme son saatlerine ilişkin saatler ve ilgili diğer esaslar Prosedür ile belirlenir.
- (3) Finansman maliyetinin hesaplanmasına ilişkin esaslar Prosedür'de belirlenir.
- (4) Gecelik faiz oranının negatif olması halinde, pozitif sözleşme değerine sahip olan taraf, iki iş günü sonra finansman maliyeti tutarını da alır.
- (5) Değişim teminatı ve sözleşme değeri finansman maliyeti takası kaynaklı hak ve yükümlülükler, işlem ve bağlı saklama hesabı bazında belirlenir ve bu hesaplar kullanılarak sonuçlandırılır.
- (6) Değişim teminatı ve sözleşme değeri finansman maliyeti takasına ilişkin alacaklar, Takasbank tarafından belirlenen aralıklarda ve havuz bakiyesi ölçüsünde en küçük alaktan başlanarak işlem ve bağlı saklama hesaplarına dağıtılır.

Hesap yapısı ve hesap türleri

MADDE 66- (1) Üyeler takasa kabul edilen pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği işlem ve bağlı saklama hesaplarını Takasbank nezdinde açmak zorundadırlar.

- (2) Takasbank nezdinde “İşlem Hesabı”, “Saklama Hesabı”, “İşlem ve Saklama Hesabı” olmak üzere üç farklı türde hesap açılabilir.
- (3) İşlem Hesabı, herhangi bir pozisyon ve teminat takibinin yapılmadığı hesap olup, tezgah üstü işlemlerin Takasbank’a aktarılması amacı ile kullanılır. Takasbank nezdinde açılan bir işlem hesabının bir saklama hesabı ile ilişkilendirilmesi ve saklama hesabının ait olduğu üye tarafından bu işlemin onaylanması zorunludur. Bir işlem hesabı yalnızca bir saklama hesabıyla ilişkilendirilebilir.
- (4) Saklama Hesabı, pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği ancak işlem gerçekleştirilemeyen hesaptır. Bir saklama hesabı birden fazla işlem hesabı ile ilişkilendirilebilir.
- (5) İşlem ve Saklama Hesabı, hem işlem gerçekleştirilebilen hem de pozisyonların, bu pozisyonlarla ilişkili risklerin ve teminatların izlendiği hesaptır.
- (6) Üyeler için ilgili garanti fonu hesabı Takasbank tarafından açılır.

Ayrıştırma

MADDE 67- (1) Takasbank nezdinde “Müşteri” ve “Portföy” olmak üzere iki farklı tipte hesap açılabilir. Müşteri hesabı, üyenin müşterileri için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Portföy hesabı ise, üyenin kendi portföyü için yaptığı işlemlerin izlendiği hesaptır. Müşteri pozisyon ve teminatları, üyenin kendi pozisyon ve teminatlarından ayrı şekilde izlenir. Üyenin kendi portföyüne ait pozisyon ve teminatlar, münhasıran üyeler için açılacak işlem ve bağlı saklama hesabında izlenir. Her üyenin portföy hesabı bulunması zorunludur.

- (2) Üyelerin, müşteri pozisyonlarını Takasbank sisteminde açacakları tekil işlem ve bağlı saklama hesaplarında izlemesi esastır. Tekil işlem ve bağlı saklama hesaplarında izlenen müşteri pozisyonlarıyla ilişkili teminatlar sadece ilgili müşterinin yükümlülüklerinin tasfiyesinde kullanılabilir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

Ücret ve komisyonlar

MADDE 68- (1) Takasbank’ın bu Yönerge kapsamında sunmuş olduğu hizmetlere ilişkin olarak Üyelerine uygulayacağı ücret ve komisyonlar hakkında Genel Yönetmeliğin 35 inci maddesinde ve MKT Yönetmeliği’nin 50 inci maddesinde yer alan esaslar çerçevesinde belirlenerek uygulanır.

- (2) TCMB’nin Takasbank nezdinde gerçekleştirdiği işlemler komisyondan muaftır.

- (3) Takasbank komisyonları üyelerin serbest cari hesabından re’sen tahsil etmeye yetkilidir.

Disiplin hükümleri

MADDE 69- (1) Bu Yönerge’de belirlenen yükümlülüklerle uymayan üyeler hakkında, Yönerge’de yer alan hükümlere ek olarak Merkezi Takas Yönetmeliği’nin Yedinci Bölümünde yer alan disiplin hükümleri de uygulanır.

Olağanüstü durumlarda alınacak tedbirler

MADDE 70- (1) Takasbank, takas işlemlerinin olumsuz etkileneceğini öngördüğü olağanüstü durumların varlığı halinde alınacak önlemleri belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir. Söz konusu durumlarda Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği’nin 48 inci maddesinde yer alan tedbirlerden uygun olanlarının yanısıra işlem saatlerinin değiştirilmesi, emir iletiminin durdurulması, işlemlerin iptali, vadelerin değiştirilmesi ve diğer her türlü tedbiri almaya yetkilidir.

Yönerge’de hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak hükümler

MADDE 71- (1) Yönerge’de hüküm bulunmayan hallerde Sermaye Piyasası Kanunu ve alt düzenlemeleri ile Genel Yönetmelik, Merkezi Takas Yönetmeliği ve Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Muafiyet ve istisnalar

MADDE 72- (1) Merkezi Karşı Taraf Yönetmeliği'nin 52 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası talebi halinde doğal MKT üyesi olup, bu Yönerge ve Yönerge kapsamında çıkarılacak Prosedür'de yer alan hükümlere tabi değildir.

- (2) TCMB'nin Piyasalarda gerçekleştireceği işlemlerin işleyişine ilişkin kurallar Takasbank ile TCMB arasında imzalanacak ayrı bir protokol ile belirlenir.
- (3) TCMB'nin BİAŞ Borçlanma Araçları Piyasası'nda işlem yaptığı menkul kıymetlere ait TCMB talimatlarına ödeme karşılığı teslimat ilkesi çerçevesinde öncelik verilir.
- (4) TCMB'nin BİAŞ BAP Repo Ters Repo pazarında taraf olduğu işlemler sonucunda ters repo ile almış olduğu menkul kıymetler Takasbank nezdinde bloke edilmez.
- (5) TCMB, Piyasalarda gerçekleştirmiş olduğu işlemlere ilişkin yükümlülüklerini aynı gün içerisinde EFT/EMKT sistemi kapanış saatine kadar yerine getirmesi halinde ön temerrüt faizi ödemekle yükümlü değildir.
- (6) Takasbank sistemindeki işlemler TCMB adına Takasbank tarafından da gerçekleştirilebilir.

Yürürlük

MADDE 73- (1) Yönerge yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 74- (1) İş bu Yönerge hükümlerini Yönetim Kurulu yürütür.